

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН
ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

WWW.UNI...S

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Акционарско Друштво пређе Шкодина Фабрика У ПЛЗЊУ

ГЕНЕРАЛНА И КОМЕРЦИЈАЛНА ДИРЕКЦИЈА У ПРАГУ

ЗАСТУПНИШТВО У ЈУГОСЛАВИЈИ:

БЕОГРАД

КНЕЗ МИХАЈЛОВ ВЕНАЦ БРОЈ 13.

Брзојав „Шкода“, Београд.

Телефон број 5-78

Израђује и добавља:

КОМПЛЕТНА ПОСТРОЈЕЊА ЗА РУДНИКЕ, ШЕЋЕРАНЕ, ПИВАРЕ, КЛАНИЦЕ, ЕЛЕКТРИЧНЕ ЦЕНТРАЛЕ, ЛОКОМОТИВЕ, ЧЕЛИЧНЕ ПРОИЗВОДЕ, УСПИЊАЧЕ, ДИЗАЛИЦЕ, ПАРНЕ ТУРБИНЕ, ВОДЕНЕ ТУРБИНЕ, ПАРНЕ МАШИНЕ, ПАРНЕ КОТЛОВЕ, ДИЗЕЛОВЕ МОТОРЕ, КОМПРЕСОРЕ, ПУМПЕ, ТЕРЕТНЕ И ЛУКСУЗНЕ АУТОМОБИЛЕ, ТРАКТОРЕ, СЕПАРАТОРЕ, ДИНАМО-МАШИНЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ МОТОРЕ, ТРАНСФОРМАТОРЕ И ЕЛЕКТРИЧНЕ АПАРАТЕ, АРОПЛАНЕ, СВЕ ВРСТЕ ЖЕЛЕЗНИХ КОНСТРУКЦИЈА, КАБЛОВЕ и т. д.

Израђује све пројекте и шаље на захтев своје стручне инжењере

Шкода — Аутомобили.

БЕОГРАД НА ПРЕЛОМУ...

Нови Београд: улица Кнез Михаилова

Стари Београд: Почетак Поп-Лукине улице

БЕОГРАД НА ПРЕЛОМУ...

Нови Београд : Изглед улице Милоша Великог

Стари Дорћол : Угао улице Краља Петра

Репродуција уметничких радова г. арх. В. Милошева

С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ОПШТИНСКЕ НОВИНЕ

СЛУЖБЕНИ ОРГАН ОПШТИНЕ ГРАДА БЕОГРАДА

Год. XLVII	Београд, 1. августа 1929.	Број 12
Годишња претплата . . . . . 100.— дин.	<i>Излази</i>	Претплату слати упутницом администрацији: Таксени Одсек О. Г. Б. Југовићева улица број 1.
На пола године . . . . . 60.— дин.	<i>двапут</i>	
На три месеца . . . . . 30.— дин.	<i>месечно</i>	

Д-р Милослав Стојадиновић
председник Општине Београдске

Центар Београда

У последњем излагању питања реона и грађевинског закона било је у кратко речи и о самом центру вароши, чија важност иначе није довољно испитана не само у Београду, него исто тако и у другим градовима наше Краљевине. Исто тако и на страни питање центра тек у последњим деценијама нашло је правилније решење, правилније и у смислу његове свестраности, докле му је раније придана више једнострана важност, с обзиром на саму техничку обраду која је, ван сваке сумње, правилно уочавана. Самим тим што питање центра није правилно схваћено у његовој свестраности, недостајала је услед тога и одговарајућа обрада центра у вези свих мера, које би се предузеле у те сврхе.

У новије време питање центра не посматра се само са техничке стране, него исто тако истичу привредно-социјални и културни моменти, не мање важни за његово крајње и правилно решење.

Онда када су градови заузимали релативно мало просторство и били опасани одбрамбеним зидовима, када је све тежило центру на коме су, по строгом правилу, подизане све веће јавне грађевине: црква, општина, школе, разне палате и друге веће зграде, смишљено и систематско изиђивање центра представљало је једно од главних правила урбанизма, о које нико није смео да се огреси, а да самим тим не нанесе непосредне штете развоју градова. У то време центар је служио више репрезентативним циљевима, а с обзиром на разноврсност друштвеног култура, који је раније постојао, монументалност

тргова и улица у центру резултирала је из саме природе односа, чији прави смисао још и данас није правилно схваћен. Ми нарочито подвлачимо чињеницу да је центар задовољавао једностране потребе култа репрезентативности, чему су били потчињени и сви други обзир урбанизма у то време.

Поред тога привредни односи у то доба допуштали су извесно удаљивање сталежа из непосредне близине центра. Занатлије и трговци могли су продавати производе и у спореднијим улицама, саобразно потчињености у коју је у опште била стављана привреда у односу према другим владајућим сталежима. До свога потпуног изражаја привреда је дошла тек у новије време, чему се прилагодио и ред ствари на пољу техничком као и код уређења градова у опште. Истина и ту треба чинити изузетак код вароши средњег века, које нарочито наглашавају свој сталешки карактер, за разлику од вароши доцнијег периода, у коме је тежња за што већом репрезентативношћу потчинила себи све остале обзире. У средњем веку подиже се варош а ова опасује зидом, докле доцнија апсолутистичка периода ствара градске зидине у које баца варош. Већ сам тај начин у постанку и развоју градова повлачи јасну разлику оба супротна периода.

Варош, коју даје 19 век у вези електрицитета, паре и машинизма у опште битно се разликује од свих вароши претходних епоха. Та разлика долази пре свега до јаког изражаја и код изградње и намене центра вароши. У току друштвене еволуције наступила је једна трансформација материје и духа која

је морала и урбанизму дати сасвим други правац. Против тога може се негодовати, али је воља појединаца слаба да ту ма шта измени. Први пут у историји света центар вароши издваја својим особитим економским значајем. Његово стварање производ је утицаја и сила које дају у опште једно типично обележје дрвштвеном развоју нове епохе. Чак ако би појединци и покушавали да вештачким мерама спречавају образовање центра, они га ипак не би могли да осујете. — Данашњи центар сав је у служби опште привредног напретка, отуда и само име Сити. И у колико је привредни карактер градова јаче наглашаван под утицајем сила новог развоја, у толико је и центар — сити постајао све значајнији у животу сваке вароши наше епохе. Поред ових главних економских потреба којима служи, центар вароши групише највећи део културних установа, нарочито музеје, библиотеке, школе, позоришта и т. д. Отуда и потреба не само изграђивања, него и репрезентативности центра, потреба његове монументалности, чувања и развоја у свима правцима. *Ни једна Општинска Управа не може и не сме да запостави изграђивање центра, а да се тиме не огреши о најважнију дужност комуналне политике. Ова дужност старања за подизање центра нарочито мора бити јако наглашена тамо где историја није оставила појединим варошима ништа у наслеђе. Последње је случај са нашим лепим Београдом, чије се нове насеобине удаљују све више од простора доњег града, на коме је лежао стари Сингидунум.*

У последњем излагању истакли смо такође типичан карактер Београда, изражен у сталном померању његовог центра, идући од града па даље ка Славији. Доказано је да је некад варош била у Доњем Граду, докле је Горњи Град служио за палате, дворове, доцније касарне, а није имао карактер вароши. Целокупан живот вароши обављао се кроз много векове у оквиру градских зидина. Зато није ни мало претерано рећи да је историја Београда историја његове тврђаве, чиме је у најјачој мери наглашена потреба чувања тврђаве и лепих традиција које се за њу везују. Ако би нам испало за руком, а то није ни мало тешко извести, да се у Горњем Граду подигну палате сличног облика као што су биле и за време нашег великог Владара, витешког Деспота Стевана, онда би то давало монументалности наше престонице, рекли би-

смо, чудне лепоте, на којој би нам сви народи завидели. Исто тако није претерано ни то рећи да би Београд својом изградњом у наслону на традиције нашег народа постао један јак привлачан центар за све културне народе и да би се у њему могао развити туризам, који би становништву обезбедио велике материјалне користи. Узгред буди речено на овом месту, важно је да Београд треба да добије у погледу архитектонске обраде своје национално обележје, које на жалост данас нема. Али то је питање о коме се да засебно говорити.

За време Турака и Аустријанаца варош почиње да се шири изван градских зидина, а то је био случај и за време владавине Деспота Стевана. Докле је тврђава за време Турака у последње време чувала војску и стране властодржце, дотле је привредни живот Београда бежао даље од градских зидина. Свима нама је још у свежој успомени када је центар Београда био на тргу где се сада налази Академија, а тако исто сведоци смо и наглог померања центра ка Теразијама, докле је простор од Теразије ка Славији био слабо насељен, а Краљ Миланова улица није имала карактер трговачко-саобраћајне улице, који је добила тек у поратним годинама, преносећи неверовано брзо привредни живот од предратног центра ка Славији и даље.

Шта бива после ослобођења? Померање центра Београда зауставља се, а проширење вароши омогућава у све правце, рачунајући и неке удаљене просторе преко Саве и Дунава. Чим буде за годину-две израђен Савски мост, оживеће и добиће сасвим други карактер крај престонице у делу од Теразија па све до Саве. Наместо ширења ка Авали, лево и десно у правцу тока Саве и Дунава, омогућава се ширење Београда радијално, тако да Теразије са околином постају поново најприроднији центар увеличаног Београда. Самим тим и питање изградње тако обележеног центра добија поново у значају, да је и наша дужност да учинимо и последње напоре да се центар као такав изради и то не смо репрезентативно, него на првом месту да привреда Београда дође до свога најјачег изражаја.

Сматрамо да треба разликовати мере које се морају применити ради изграђивања центра престонице. Те мере могу бити посредне и непосредне. Посредне мере биле би оличене у отежавању, боље речено онемогућавању задржавања нарочито старих и рабатних гра-

ћевина у центру. Једна од важнијих мера ове врсте је и оптерећење далеко већим таксама имања у центру која данас дрче празна и самим тим кваре изглед престонице. Не иде да имања у центру и на даље буду обрасла коровом а да зато плаћају порез чија висина не износи више но обичног пољопривредног добра, удаљеног стотину километара од Београда. Уз то ова имања репрезентују вредност више хиљада динара од једног квадратног метра. — Непосредне мере биле би у пружању што већих бенефиција сопственицима имања који израђују центар, и под условом подизања кућа и палата кроз које би морала доћи до изражаја и национална архитектура. Поред ослобођења од плаћања порезе и других олакшица, сопственици имања у сити-у вароши (центар) треба дозволити и јаче искоришћавање озидане површине, а то значи да однос слободне површине (дворишта) према озиданој (под зградом) не би смео да буде исти који постоји у крајевима удаљених од центра. Поред ових и других сличних мера у прилог изграђивања центра иде и сама економска нужност, која чини рентабилним издавање локала у том делу вароши. Све више центар ће губити карактер краја за становање, а служиће искључиво потребама привреде, где ће се привредне функције обављати у току дана, из чега резултира и могућност мањих дворишта и веће искоришћавање простора, а тако исто и потреба већег броја спратова. Кад се овој економској нужности додаду и мере које горе истакосмо као неопходно потребне за бржу изградњу центра, онда можемо оптимистички гледати на развитак Београда с обзиром на овај његов главни део. Недостатак у грађевинској политици до сада састојао се у главном у сили факта да се увек платонски наглашавала важност центра, али се никад није приступило ефикасним средствима за његову изградњу. На томе пољу рада, значи, утврђујемо пуну контрадикцију између онога што се хтело и онога што се морало пружити Београду за његов напредак.

Схватање по коме је изграђивање центра на штету периферије, представља исту заблуду као и оно схватање по коме је техничко уређење периферије на штету центра. Антоганизам између периферије и центра не постоји и не може се ничим доказати. Тек кад смо изградили поједине лепе улице у центру, "видела се и сва несношљивост стања у коме

се задржава рђава калдрма на делу периферије, онако исто као што је и проширење Београда далеко преко граница атара показало бесмислицу примитивног центра, који ни у колико не хармонира са интересима једног велелеграда. У прилог тезе о непостојању антоганизма између центра и периферије наводимо и то, да постоји читав низ могућности и мера, применом којих се могу спретно обрађивати делови вароши даље од центра и да овај ни у колико и ничим не буде запостављен. По нашем мишљењу погрешна је грађевинска политика која показује пуно деинтересовање према судбини насеља на периферији, а уз то, као што смо доказали, запоставља и сам центар. Та опасност је у толико већа што се преоставља слепим силама развитака да оне саме одлучују судбину насеља, а ми видимо да ова све више добијају карактер „Јатаган Мала“ најгорих облика. Апстрахујући у овоме случају питање атара, једно остаје тачно, да се у будуће морају безусловно нормирати односи и на пољу изградње насеља на просторима далеко изван Београда. Зашто се на пример не би куће на лепом друму који води до Авале подизале по претходном одобрењу планова и применом народног стила? Не би ли то дало далеко лепши карактер не само тим суседним насељима, него исто тако допринело и улепшавању саме престонице, коју све више опасују насеља тако ружних облика? Добија се утисак као да је тај свет изван домања свакога старања, а то апсолутно не би смело даље да буде.

Ново стање чији се благотворни утицаји огледају на свима пољима националног живота, испољиће, ми у то чврсто верујемо, своју стваралачку способност и на пољу подизања несравњено бољих насеља, која су нам потребна за наш културан престиж и утакмицу са другим народима. И не само да би требало по једном одређеном систему подизати насеља од Београда до Авале, него би тако исто ово техничко старање морало да се прошири на сва насеља у земљи, рачунајући ту вароши, варошице и села. Са те више тачке гледишта треба ценити не само иницијативу Општине Београдске да ове односе регулише путем новог Грађевинског Закона, који се ради, него тако исто и иницијативу Краљевске Владе да у форми једног оквир- грађевинског закона нормира сличне односе у целој земљи.

Инж. Дим. Атанацковић

Помоћник Директора Техн. Дирек. Оп. Беог.

Десет година рада Општине београдске на уређењу Београда

(Наставак)

За остала Одељења Општине Београдске, као за Управу Трамваја и Осветљења, Возни Парк и Ватрогасни Парк, било је извештаја раније од стране шефова ових установа, и зато овде о томе неће бити речи.

Кад смо се упознали са стањем техничког уређења града Београда до рата, односно до 1919. год. прећићемо на оно, што нас и највише интересира у овоме чланку, а наиме шта је све Општина Београдска урадила од 1919 до 1929. год. на техничком уређењу града, да би свом грађанству створила што боље и лакше услове за хигијенске и угодан живот у престоници. Посао је био врло тежак а пут трновит којим је Општина београдска морала ићи да своме циљу дође. Варош оштећена ратом, грађанство материјално исцрпљено, а непријатељ, за време окупације, упропашћивао је и оно што је постојало, не дајући ништа на одржавање постојећег стања, и тако све то колико је сваку већу делатност већег обима Општине београдске у самом почетку. Сви ми, који смо преживели прве године после рата, знамо, како смо стојички подносили оскудицу воде, недовољно осветљење и никакав трамвајски саобраћај. Није се знало шта пре треба довести у ред. Све је било неопходно потребно за свакидањи живот. Оно што је најглавније недостајало је. Материјална средства нису била ни из далека она, која су потребна да се колико толико најпотребније доведе у ред. Ипак, поред свега тога радило се и Општина београдска дала је у почетку ослобођења све што би се могло дати према тадањим приликама.

По свршеним најхитнијим пословима, почело се мислити на шире програме већег обима. Из године у годину Београд је напредовао циновски, и може се рећи да ниједна варош није тако брзо напредовала као Београд. Како је Београд напредовао од ослобођења до данас, видеће се из даљег излагања.

Одмах по ослобођењу почети су радови на довршењу започетих радова на канализацији IX деонице т. ј. Врачар—Савски слив. Ове радове још пре рата започело је наше домаће предузеће инжењера Ђ. Златковића и Д. Божића. Ови радови су довршени 1919. год. Раније започети радови у појединим улицама, као у Охридској, Катанићевој и другој завршени су такође 1919. год. Иначе ве-

ћином се радило на поправке старих канала, који су били, или ратом оштећени, или од непријатеља за време окупације напуштени.

Године 1920. изводили се радови на X деоници, која је обухватила Богојављенску, Поп Лукину, Фрушкогорску и Ловћенску улицу и Кнез Михајлов и Косанчићев Венац као и доњи део Краља Петра ул. Целокупна вредност тих послова износила је око 837.000 динара а довршена је 1922. године.

Године 1921. радило се на извођењу веза и сливника, а у границама буџета за ту годину у укупној вредности око 200.000 дин.

Осим тога вршени су и припремни радови на регулацији Мокролушког и Булбулдерског потока.

Рађено је на изради кућних инсталација за општинске зграде, као и на одржавању постојећих општинских инсталација и вредност тих послова представља једну скромну суму од 100.000 динара.

Од већих послова у овој години треба споменути радове на изради канализације Дунавског Слива. Вредност ових радова износила је око 757.000 динара.

Радови IX деонице оба слива завршени су 1922. год. Остали радови у 1922. години били су незнатни и радило се само на одржавању.

Идућих 1923, 1924, 1925 и 1926 год. радило се на одржавању постојећих уличних канала и на извршењу неких делимично завршених уличних канала и одржавању инсталација по општинским зградама. Од радова на извршењу делимично незавршених уличних канала треба споменути цевне канале, који су извршени у дужини 2.378 м. у вредности 356.250 дин. Ове године је подигнут и клозет у Сремској улици. Извршено је 130 комада кућних веза са уличним каналом.

Овде треба напоменути да су сви ови послови рађени из редовног буџета за дотичну годину.

Године 1927. израђено је: 5.550 м. бетонских канала и 8.590 м. цевних канала на XI деоници београдске канализације у Палилули а у вредности 8.436.000 динара; Колектор у Карађорђевој ул. дужине 435 м. Све у вредности 2.647.000 динара; испуст Болбулдерског потока 1.481 м. у вредности 1.800.000 динара; испуст од Раденичке улице до Дунава 233 м. у вредност 1.400.000 динара; канал

Хеографице 637 м. бетонски и 1.670 м. цевни у вредности 1,445.000 динара; доња зона Дунавског слива — Јеврејска Мала у вредности 4,362.000 динара; улични цевни канали у улици Милоша Поцерца дужине 153 м. у вредности 27.000 дин.; улични цевни канали у разним улицама 1.400 мет. дужине у вредности 277.000 динара; канал у Босанској улици са околином и са везама у вредности 1,681.000 дин. и рађено је на попречним везама XI деонице.

Ове године израђено је: бетонских канала 11.979 м.; уличних цевних канала 14.308 м. и намештено 75 комада сливника и везано 127 домова са уличним каналом. Вредност целокупног овог посла износи 22,075.000 динара, који су послови у већини израђени из зајма.

У години 1928. израђено је цевних канала 8.014 м. у вредности 5, 700.000 динара; кућних веза са уличним каналом 1.624 комада и намештено по улицама 670 комада сливника а у вредности 576.000 динара. Затим су завршени послови који су почети 1928. год. и извршене су разне набавке око 4,000.000 дин.

До 1. јануара 1929. год. Београд је имао око 108 километара уличних канала, од којих 36.296 долази на бетонске канале а 71.892 м. на цевне накате. Везаних домова са уличним каналом има око 4.500 од 17.000 домова, колико их у то доба свега било.

За време од када је прва канализација у Београду почела, а то је 1905. год. па до 1927. год. израђено је: а) бетонских канала 24.296 м. и б) цевних канала 47.377 м.

Најинтензивнији рад до сада на канализацију Београда био је после рата у 1927. и 1928. год. Тих година израђено је бетонског канала 12.000 м. а цевних канала 24.515 м.

Према упоређењу израђених канала од 1905. до 1927. (јер од 1919. до 1927. — после рата није се много радило као што је напред изнето) излази да је за две године рада на канализацију Београда урађено таман половина од онога што је урађено за протеклих 22 године пре почетка радова већег обима на канализацију Београда.

Укупна извршена веза приватних имања са уличним каналом износи око 110 километара.

Са овом извршеном канализацијом и ово што има ове 1929. године да се доврши Београд би у старом рејону био већ потпуно канализан.

Вредно је овде нарочито истаћи везивање приватних имања са уличним каналима. Одмах можемо рећи; да се сопственици имања, на жалост, не одозивају радо у великој већини да свој дом вежу што пре са уличним каналом и на тај начин дођу што пре до једне хигијенске и културне тековине. Има још људи код нас са таквим појмовима, који сматрају да им је јефтиније имати неке примитивне јаме и помијаре него везати свој дом са уличним каналом. Какве су незгоде притома, какви су трошкови око чешћења ових јама и какав је страхан задах од свега тога свима је познато. Нарочито страшна је слика видети кад концесионари за чишћење ових јама тај посао раде и место где то избацују. У тим часовима тај кужни задах се простире по свима улицама где прођу а већ на месту истовара ових фекалија овај кужни задах обавија стално онај крај и то баш крај, где се припрема прва и једна од најпотребнијих намирница за људски живот.

Како стоји са тим приватним везама најлепше ће се видети из упоређења које доле износимо за поједине улице, у којима постоји улични канал. Цара Душана улица има око 110 домова а везаних домова са уличним каналом има само око 60. Кнез Михајлов Венац има око 50 домова, код 18 је извршен спој а код 32 није. Крунска има око 120 домова, код 70 је извршен спој а код 50 није. Књегинје Љубице ул. има око 60 домова, код 40 је извршен спој а код 20 није. Проте Матеје има око 60 домова, код 25 је извршен спој, а код 35 није. Позоришна ул. има око 60 домова, код 20 је извршен спој а код 40 није и т. д. У свима улицама могло би се констатовати да је просечно $\frac{1}{3}$ везани а $\frac{2}{3}$ стоје не везане и ако имају уличне канале. За апсолутну тачност овога не може се тврдити јер има домова који су везани из нижих улица, али у главном оваква је слика. Најбоље се ова немарност и неосетљивост потребе ове хигијенске и културне тековине види из горе изнетих цифара, т. ј. да је само око 4.500 домова везано од укупно 17.000, т. ј. само око $\frac{1}{4}$ домова.

(Наставиће се)

Д-р Стојан Павловић

WWW.UNILIB.RS

Исхрана Београда

Уношење хране у Београд контролише се преко трошаринских станица, царинарница и пијаце. Трошаринске станице постоје: 1) на Сави; 2) на железници; 3) на Топчидерском Брду; 4) на Смедеревском Борму; 5) на Вишњичком путу; 6) на Крагујевачком друму; 7) на Чукаричком Ђерму; 8) на Дунавском кеју; 9) на Марвеноме тргу; 10) у спољној контроли, т. зв. унутрашња служба.

Затим: на београдској пошти пакетског уноса, на ракијској пијаци и на царинарници за увоз из иностранства. Преко ових 12 организационих пунктова иде укупно надгледање и евидентирање уношења хране у варош.

Последњим пописом становништва утврђено је да је Београд у једном циновском порасту и са валовитим приливом нових становника. Ова чињеница се најбоље може видети на утрошку животних намирница. За последњих пет календарских година унето је Београд оволико главних животних намирница, не рачунајући ту и хлебац, у овим количинама: 1) меса у пресном и прерађеном стању 6,314.170 кгр.; 2) масти свињске и гушчије 1,220.227 кгр.; 3) меса свињског у живом стању са бруто тежином 15,662.396 кгр.; 4) меса живинског бруто тежине 5,907.518 кгр.; 5) меса овчијег, козјег, јагњећег, јарећег и прасећег у живом стању комада 692.055 (рачунајући један комад у 15 кгр. просечне живе мере); 6) рибе пресне, суве и усолјене 3,321.506 кгр. Или, укупно у килограмима, бруто и нето тежине 32,425.817, и у комадима 692.055 пута 15 свега 10,425.825 бруто тежине.

Даље, Београд је потрошио: поврћа, у пресноме стању, 120,669.907 кгр.; у киселом и усолјеном 349.992 кгр.; кајмака и бутера 2,181.855 кгр.; зејтина 4,747.286 кгр.; млека 71,959.068 литара; кафе и њених сурогата 1,601.996 кгр.; шећера 22,353.065 кгр.; јаја 5,327.122 кгр.; воћа пресног 38,076.872 кгр.; грожђа за јело и за вино 13,035.282 кгр.; јужног воћа 1,917.296 кгр. и сувог воћа 512.057 кгр.

Од пића потрошено је у истој времену: пива 43,094.001 летар; вина 26,086.645 литара, и ракије свих врста, са румом, 8,687.604 литара.

Упоређење утрошка пића према храни стоји овако: у количинама као 78:326, **прецизно** рачунајући; у вредности као 855:1530; **слободно** рачунајући, према приближним продајним ценама.

Истина, код количина је — упркос прецизног израчунавања килограма — сакривена једна разлика која иде на штету потрошње хране, чиме се однос мења у корист веће потрошње пића; јер је сво увежено грожђе урачунато у храну (13,035.282 кгр.), док је оно највећим делом отишло у производњу вина.

Други рачунски чинилац, који такође редуцира ону упоредну количину утрошене хране према пићу, је она „фира“ код бруто тежине меса у живоме стању, којом се смањује „дара“ тих врста.

Овакве податке нисмо могли добити од Управе трошарине за оне раније године, јер их ни она нема, а ни ови петогодишњи податци нису могли обухватити и важну врсту колонијалних производа, јер их београдска царинарница нема у срећеном стању; пошто их није водила одвојено од свеопштега импорта.

Међутим, колонијална група има много врста исхране од општега значаја широке потрошње, рецимо пиринач, криз, фида, сиреви и слично, што ће у будућим годинама бити обухваћено; пошто је Управа трошарине сада увела нотирање свих дневних *деталних* царинских декларација и авиза.

ГОДИШЊА ПОТРОШЊА БЕОГРАДА.

Да би се могло правилно оценити значење ових количина петогодишње потрошње животних намирница, нужно је њихово разламање и упоређивање према појединим годинама. Тако приказивање је у следећем прегледу.

Упоредна годишња општа потрошња.

	месо, маст, живина, свињетина и риба	поврће и воће	кајмак и бутер	зејтин	јаја	млеко	кафа	Шећер	Вино, пиво и ракија
у 1924. г.	0,056*5	0,572*1	0,004*9	0,011*9	0,016*2	0,191*6	0,002*7	0,076*6	0,267*8
у 1925. г.	0,091*1	0,436*6	0,005*4	0,017*3	0,016*1	0,195*4	0,005*4	0,076*9	0,227*7
у 1926. г.	0,109*5	0,461*7	0,006*7	0,013*8	0,016*3	0,208*1	0,005*8	0,064*2	0,227*5
у 1927. г.	0,105*6	0,425*7	0,008*4	0,012*8	0,017*9	0,216*1	0,004*7	0,055*1	0,211*9
у 1928. г.	0,088*3	0,387*1	0,005*6	0,011*8	0,010*3	0,203*1	0,003*7	0,049*8	0,182*7

Из ових процентних размера, где је узета за основицу потрошња из 1924. године — као 100 од сто — види се једно велико колебање у потрошњи појединих врста намирница. Исто тако и константна чврстина код потрошње неких других врста.

Стабилност потрошње је већ уочљива код меса у закланом и у прерађеном стању, код масти, зејтина, млека и воћа.

По нашем мишљењу ово долази и отуда, што београдско становништво подлежи све више ономе начину исхране, који је својствен већем градском убрзаном и журном животу уопште: Лако справљање хране од меса, салате, воћа и кафе у ресторанима и ван куће. Београд има 27 хиљада више мушких него женских становника, од којих је велики број без породице; због чега је и њихов начин исхране знатно друкчији и различит од наше традиционалне домаће кујне са изобилним варивом. Када буду публиковани пописни подаци о домаћинствима у Београду, биће ова наша претпоставка више евидентна.

Свакако се мора уписати у рачун овоме конзумном чиниоцу и то, што је наступило сразмерно опадање у потрошњи поврћа у Београду.

Ипак је укупна потрошња меса и рибе у знаку опадања.

Потрошња јаја, кајмака и шећера, дакле врло важних калоричних врста, је у једноме несразмерном и апсолутном опадању код београдског конзума. Ове цифре треба читати у хиљадама килограма, литара или комада, како је већ где назначено.

Глобалне цифре о петогодишњој потрошњи, и упореде процентне цифре о годишњој потрошњи назначених животних намирница, својим паралелизмом говоре јасно о карактеристичном постојању увећавања или опадања опште конзумције. Али све се то ипак заснива само на претпоставкама о једном онако безлином Београду; вароши као токвај. Међутим, једна варош може с разлогом у једној наредној години трошити мање него у прошлој, ако је број њених становника тренутно у стагнацији или у опадању. У томе случају су промене одмах већ убележене у таксама, арендама, пијачаринама, акцису и ђумруку; једном речју у целога физичку дотичне општине. Али, право и фактично стање конзума може се добити тек прецизним упоређивањем познатих нам количина хране са познатим бројем становника. То опет није лако с обзиром на чињеницу периодичног вршења пописа становништва, које се чини тек у размацима од по неколико година.

Због овога ми смо узели себи слободу да, по једноме рачунском систему највеће вероватноће, поделимо познати број увећаног становништва сразмерно на поједине го-

Просечне количине просечне годишње потрошње појединог становника.

Године	1924	1925	1926	1927	1928
Месо у пресном и у прерађеном стању кгр.	3.780	4.731	7.237	7.610	8.231
Месо свињско у живом стању — бруто теж. кгр.	6.558	17.714	21.288	19.553	14.361
Комада: оваца, коза, јагњаци, јаради, прасиди — живом стању	0.167	0.282	0.288	0.289	0.297
Кокошке, пловке, ћурке, гуске и слично у живом стању — бруто теж. кгр.	5.351	6.682	6.990	6.321	5.023
Свињска и гушчија маст у килограмима	0.551	1.005	0.872	1.822	1.964
Пресна, сува и усолјена риба кгр.	4.206	4.198	3.628	3.151	2.628
Зејтин за јело — килограма	4.355	6.225	5.089	4.706	4.215
Кајмак и путер у килограмима	1.820	2.000	2.208	3.083	2.044
Поврће у пресном стању — кгр.	188.546	121.007	116.324	116.428	96.870
Јаја у килограмима	5.869	5.862	6.157	6.295	3.689
Млеко слатко и кисело у килограмима	69.940	71.341	76.090	78.947	74.241
Кафа и њени сурогати у килограмима	0.904	1.990	2.122	1.728	1.354
Шећер у коцкама и у кристалу — кгр.	27.994	28.103	23.443	20.110	18.240
Ракија у литровима	10.372	7.605	10.001	9.604	7.614
Вино у литровима	32.390	27.760	26.728	26.977	22.867
Пиво у литровима	55.015	47.776	46.457	40.796	36.410
Воће у пресном стању у кгр.	19.082	38.161	52.160	38.937	44.207
Грожђе за јело и за произв. вина — кгр.	10.009	15.528	8.758	14.236	17.602
Поврће у славом и киселом стању у кгр.	1.236	0.217	0.251	0.057	0.232

Године	Месо у пресном и прерађеном стању ктр.	Месо свињско у живом стању — бруто теж. ктр.	Комата: оваца, коза, јагњади, јаради, прсади — у живом стању	Кокоске, пловке, ћурке, гуске и слично у живом стању — бруто теж. ктр.	Свињска и гушчија маст у килограмима	Риба у пресном стању, сува и усочвена	Зејтин за јело у килограмима	Кајмак и путер у килограмима	Поврће у пресном стању — ктр.	Јаја у килограмима	Млеко слатко и кисело у килограмима	Кафа и њени сурогати свињ врта — ктр.	Шећер у копкама и кристалу у ктр.	Ракија у литрима	Вино у литрима	Пиво у литрима	Воће у пресном стању у ктр.	Прокће за јело и за производња — ктр.	Поврће у слатком и киселом стању — ктр.
1924	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.	100.
1925	138. ⁰⁷	297. ⁹³	234. ⁹⁸	136. ⁶⁴	200. ⁸²	109. ⁶¹	157. ⁴¹	121. ⁰¹	71.	109. ⁸⁰	112. ⁹³	220. ³²	110. ⁵⁵	80. ⁷⁵	94. ⁹⁸	95. ⁶³	220. ⁸⁰	169. ⁴³	19. ⁰⁴
1926	230. ⁵⁸	389. ⁹³	219. ²³	157. ¹²	190. ³³	103. ⁷⁴	139. ⁹⁶	145. ⁹⁰	74. ⁰⁷	126. ¹⁸	130. ⁸³	256. ⁷¹	100. ⁷⁰	115. ⁹⁴	99. ³³	101. ⁵⁴	329. ⁵⁶	104. ³⁵	24. ⁴²
1927	262. ⁹⁸	388. ⁷³	195. ²¹	161. ⁶⁸	383. ⁷⁹	97. ⁶⁸	140. ⁹⁰	220. ⁸⁰	80. ⁶¹	132. ⁹⁸	147. ¹⁷	226. ⁷³	93. ⁶⁶	120. ⁷²	108. ⁶¹	96. ⁶⁸	266. ⁷³	183. ⁹¹	06. ⁰⁵
1928	308. ³⁷	307. ⁷⁶	185. ¹⁶	132. ²²	500. ⁸³	79. ⁴⁹	139. ²²	157. ⁰⁹	72. ²³	88. ³¹	149. ¹⁵	197. ⁷³	91. ³⁷	103. ¹⁶	98. ³³	92. ⁹⁸	326. ³⁷	245. ⁰⁶	26. ⁸⁸

дине дотичног међупописног периода. Код овога система неће и не може да буде једне апсолутне рачунске тачности, него ће број становника бити у некој од побројаних година умањен, а у некој увећан; али то неће ни најмање утицати на општи коначни резултат истраживања истине.

Инсистирајући на изналажењу просечног конзумног стања сваког појединог становника у Београду, у једном петогодишњем подједнако издвојеном периоду, а полазећи од тачке познатих врста и количина фактичне годишње укупне потрошње, ми смо у праву да приступимо овакој једној статистичкој методи истраживања ове важне истине; јер је при том искључена свака фактичка произвољност или стварна нетачност.

Према последњем попису Београд је имао 226.070 становника почетком ове, према 112.000 у 1921 години. Кад се овај вишак од 114.070 подели на седам једнаких делова, добија се број од 16.295, са којим се повећава годишња квота становништва. Тако ће број становништва прогресирати овим редом: 1921 год. 112 хиљада, а наредне + 16.295 = 128.295 + 16.295 = 144.590 + 16.295 = 160.885 + 16.295 = 177.180 + 16.295 = 193.475 + 16.295 = 209.770 + 16.295 = 226.065 у 1928. години на крају. (Попис је вршен у четвртном месецу ове године, када је иначе обично незнатан број печалбарских придошлица, па се можемо без огрешења о истину руководити овим пописним бројем и за 1928. год.)

ГОДИШЊА ПОТРОШЊА ОД СТАНОВНИКА

Дељењем стварних количина — познатих за сваку годину по на особ — чији се збир налази у 404 милиона килограма и литара хране и пића, добија се апсолутно тачна цифра годишње просечне потрошње животињских намирница свакога појединог становника у Београду. Тај резултат изгледа овако:

(Види таблицу на страни 7)

Овде се лако уочава постојано увећавање годишње потрошње меса у прерађеном стању, и скоро постојано увећавање код потрошње масти, а рапидно увећавање код потрошње воћа. Међутим, потрошња овчијег, козјег и свињског меса, са бруто тежином, у сталноме је опадању, а потрошња рибе такође. Исти је случај и са живином, кајмаком, јајима, млеком, зејтином, поврћем, кафом и шећером.

Из свега досадашњег снимања по овој области исхранбеног благостања, не види се још онај најмеродавнији коначни резултат: дневни просечни потрошачки оброк. У маркирању једног претежно трговачко-економског момента из области овог исхранбеног проблема, ми смо пошли од петогодишње опште потрошње, спустили се до годишње опште потрошње, па даље до годишње поједи-

начне потрошње, да бисмо најзад стигле до дневне појединачне потрошње, која има значај културно-социјалне висине појединца потрошача.

ДНЕВНА ПОТРОШЊА ОД СТАНОВНИКА.

(Види таблицу на страни 8.)

Овој потрошњи се мора додати, поред других овде необухваћених животних намирница, још и оних 10,380.825 килограма брута овчијег, козјег и прасећег меса, које је развијено у трошарини не у килограмима, већ у живим комадима, са просечном тежином од по 15 кгр. бруто. Ови преображени

килогр. имали би се поделити на 353,093.700 дневних оброка, те би се тако добило дневно конзумно повећање по 0,021.5 грама меса на једнога становника. Међутим, то би вероватно било таман довољно да покрије ону диференцију код брута пернате живине и крупних свиња.

Ове последње табеларне податке треба читати као грамове.

Тешке привредне прилике општега значаја, са својим гвозденим економским законима неумољивога дејствовања, ставиле су свој неумитни жиг и на прилике исхране Београда.

Слободан Ж. Видаковић

За чистоту ваздуха!

Велики народи Запада отпочели су на целом свом културном фронту снажну борбу за чистоту ваздуха. Та борба тиче се у главном заштите великих градова, где су широке популације сабијене на једном релативно малом простору. Први су кораци учињени са подизањем великог броја паркова у варошима и пошумљавањем свих узвишених места у непосредној околини њиховој. У једном од наших прошлих чланака, ми смо упутили апел да се установи празник шуме, један шумски дан, који би био посвећен у целој земљи рационалном пошумљавању варошких брда, голети, вододерина. И ако би тај празник донео огромне здравствене и економске користи народу и био у истини светији но десет других безначајних празника укупно, ипак се нико није ни осврнуо на овај апел!

Колико други народи полагају на шуму и њен утицај за пурификацију ваздуха, најбољи је доказ то, што су амерканци створили свој чудесни Јеловстенски Парк, који је лепши од свих европских паркова, рачунајући ту и Шенбрун и Булонску шуму, и већи но сви паркови у Југославији укупно. Сам Јеловстенски Парк кошта на милијарде динара...

После подизања околних шума, које Д-р Дитрих назива зеленим бе-

демима противу туберкулозе, прешло се на заштиту ваздуха од варошког дима. Познато је да многољудне вароши имају по 50—100.000 домаћих димњака, огроман број фабричких димњака. Затим локомотива, параброда, аутомобила и т. д. Сви они заједно са димњацима приватних домова пуштају у ваздух огромне количине дима, пуног прашине, пепела, сумпора, и осталих несагорљивих материја. То чини, поред осталих узрока, да је ваздух великих људских насеља врло нездрав и нечист за људска плућа. Овом чисто санитарном разлогу, практичан свет Запада додао је и један економски разлог, разлог штедње, односно бесмисленог расипања великих топлотних резерви и деривата угљеновог кроз оцак, који ничему не користе, а поред тога несрећно утиче на плућа варошког становника.

Из угља се добија, када се рационално искористи: катран, светлећи гас, парафин, карболна киселина, крезол и још преко сто других хемиских тела, драгоцених и скупих као и ова побројана. Сагоревањем угља кроз наше и фабричке димњаке све то иде у ваздух!

И културни су се народи сада бацили да реше практично и корисно тај проблем: како ће најлакше да ва-

рошки ваздух ослободе од шткодљивога дима и како ће тај дим да паметно искористе у служби заједнице.

Енглеска ово питање поставила је себи још пре десетак година, и у неколико својих индустријских вароши одредила је нарочите хемијске инспекторе, којима је стављено у дужност да ово питање проуче.

И ако је овај проблем теориски решен тиме што су се сви изјаснили за употребу горивног материјала, који не ствара дим, ипак се у пракси још није осетило у потпуној мери то његово решење. Истина, огроман број фабричких димњака, противно нашој оријенталској пракси, не пушта дим, јер су му комбистибилна као и техничка средства створила могућност да димњаци не бацају као из топова огромне облаке црнога дима у ваздух. То је исто постигнуто и за велики број параброда и жељезница, које врше локалну службу у великим центрима. За приватне домове се успело само у толико у колико је у њима уведено грејање и кување на гасу, или ако је централно грејање онда са вискоми оцацима, такође ослобођених дима!

Према једном статистичком есеју Руса Феодоровског, који је ауторитет за ово питање, ако би се проблем варошког дима решио рационално и у пракси као и у теорији, ваздух би био за свих 30—35% здравији за плућа, а само од угљенових деривата добило би се толико колико износи вредност свега утрошеног горивог материјала! Другим речима, грејање једне многуљуде вароши дошло би скоро бесплатно.

Што се нас практично тиче, ми смо још далеко од тога да у своме кругу решавамо ово питање. Али ако је решење проблема далеко, није далеко његово постављање.

У варошима које имају у близини велики речни пад и где је могућа електрификација на најширој основи — лако је спровести огревање путем електричних пећи. На жалост, Београд не спада у те срећне вароши! Али ако се на приватне домове мора чекати још доста дуго, фабрички димњаци Београда могли би са мало труда и трошка њихових власника да ослободе дима београдски ваздух, који је и без њега и сувише засићен прашином!

Сава М. Борђевић,

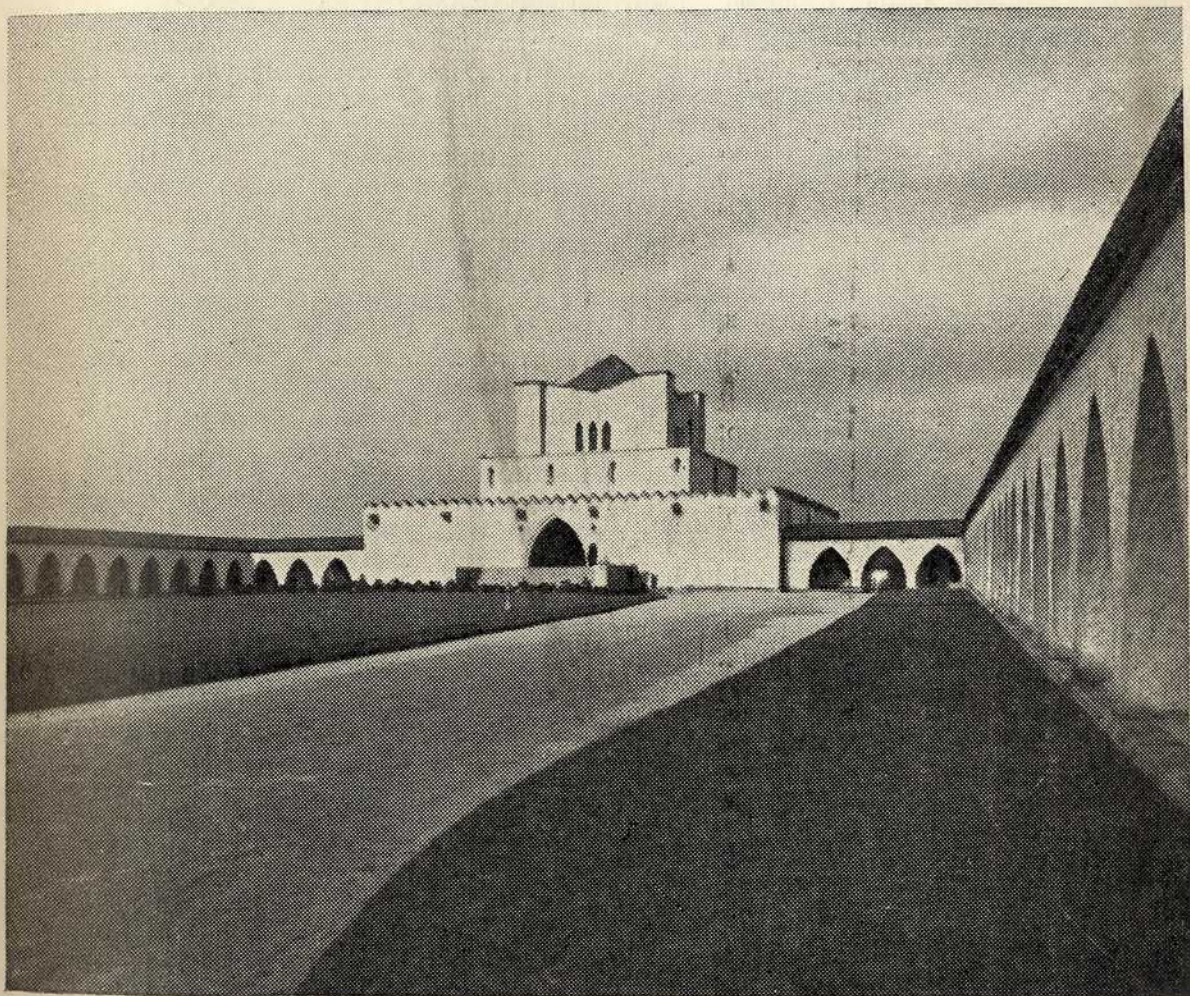
публициста и

Секретар Општине Гр. Београда

Спаљивање мртваца и подизање крематоријума у Београду

Идеја спаљивања мртваца у свету није новог датума, већ се о њој зна и код праисториских народа, које историја једва бележи. У почетку хришћанства, спаљивање мртваца је значило као акт образованости и савремености. У колико спаљивање није било, лешевима

су имали права само самоубице, одојчад и лица погинаулих од грома. За Грчком долазе Римљани, који нису знали за спаљивање. И они као и њихови претходници и носиоци високе културе у то доба, из хигијенских разлога мењају обичај сахрањивања у спаљива-

Бечки Крематоријум

су били балсамовани: у Јудеју балсамоване краљеве и краљице стављали су у ковчег, док у Кини у земљу. Грчка је најраније вршила сахрањивање у земљу; оно датира 50 векова пре Христа. Али ускоро се увидело да је спаљивање мртваца из пуно разлога оправданије и убрзо се приступа спаљивању, који је обичај постао општи. Историја и литература о спаљивању казује, да на спаљивање ни-

ње. Спаљивање на ломачи до краја 4-ог столећа после Христа било је на највишем култу, јер је сматрано као најсветије, најчасније и најбоље.

Хришћанство, односно његови приврженици и идеолози у то доба, нису били загрејани спаљивањем. На против, били су непријатељски расположени и, у колико је спаљивање било ушло у обичај извесних хришћан-

ских редова, оно је од световњака угушива-
но, не под утицајем Светога Писма, Старога
и Новог Завета, који о томе нису говорили,
већ су ширење спаљивања угушивали својом
иницијативом, бранећи је као појаву која то-
бож скрнави Бога и као нешто неприродно,
— јер полазе црквеном аксиомом: „земља је-
си у земљу ћеш ићи”, с једне стране, и са дру-
ге, што се спаљивање вршило највише код
Идолопоклоника, као незнабожачког реда
људи, према којима је хришћанство логички
и природно било антагонистички располо-
жено.

Та предрасуда била је од доминантних
разлога да Хришћанство не прими један хи-
гијенски обичај, који је код његових непри-
јатеља био навика.

Заправо, има једна ствар која правда
Хришћанство што није хтело да зна за спа-
љивање. Као историјску истину ми смо дуж-
ни да је поменемо, не желећи ни мало да се
удалимо од потпуне објективности и да Хри-
шћанству у то доба уписујемо у грех не само
дезаинтересованост око увођења обичаја
спаљивања, већ и борбу противу тога. Хриш-
ћанство тога доба правда не мала одбрана
када се зна да је оно и онда као и кроз сва
времена од много других вероисповести или
незнабожачких секти прогањано, те оно није
могло на миру и слободно да врши своје вер-
ске и црквене обреде, ако би их вршило у
форми спаљивања. Јер сам акт спаљивања
виднијег је значаја од акта сахрањивања. И,
Хришћанска вера као свака друга, која жели
да несметано изводи своје обреде и исте ши-
ри, била се на сваки начин с обзиром на про-
гањање и узнемиравање решила на овај на-
чин: мирног и тајног погребља, који се је могао
вршити и дању и ноћу, а да се то код нежеље-
них не примети.

Колико је Хришћанска вера била велики
противник спаљивања, она је не мање и за-
служна за спаљивање. С једне стране свом
својом снагом и ауторитетом радила је на
угушивању овог огњеног покрета, док са
друге, не намерно и несвесно она га је пома-
гала и развијала. Било је чак и свесних и на-
мерних не само спаљивања с њене стране,
већ и суделовања њеног при спаљивању, и
то у потпуности њених верских обреда. Тако
су Католичка црква и Свети Отац год. 1899.
дозволили једном свом свештнику па прати је-
дан леш у Готу и њави сав прописан црквени
обред приликом спаљивања грофа Таруки,
умрлог крај Беча, да му врати пепео и сахра-
ни у самом Католичком Манастиру, што је
дословце и учињено, а то за то, што је у сво-
ме тестаменту гроф Таруки завештао своју
кућу Манастиру Милосрдне Браће под тим
искључивим и јединим условом.

Овај пример карактерише Католичку
Цркву у њеној „доследности“ противу спа-
љивања мртваца, а други пак такође пружа

јасну слику њене парадоксалности и противи-
дејности, када се зна за њена спаљивања на
ломачи: Ђордана Бруна, Јана Хуса, и много
других. Док с једне стране видимо њу како
живе на ломачи спаљује, с друге стране од-
мах видимо, како она анатемисе све оне који
желе ништа дуго до да се мртви спале.

Отуда, нека нас не чуди факат, што је
први Крематоријум на свету подигнут у Ми-
лану год. 1876., баш у непосредној близини
Папе и Свете Столице и што, Италија и данас
има највећи број Крематорија (преко 32).
Исти је случај са свима католичким земљама;
Француска има 6 крематорија, Чехословачка
7 а Аустрија, за коју се вели, да је најмилија
кћи Св. Столице, има такође преко 10 кре-
маториума.

На овом месту поменули смо случај са
Католичком Црквом, али по нерасположењу
према спаљивању не изостаје и ова друга
Хришћанска Црква: Источно Православна. Од
како постоји покрет за спаљивање у нашој
земљи има 25 година и за све време па и да-
нас, црквени редови и њени духовници су
непомирљиви противници у толикој мери да
би се, с обзиром на ту непријемност тешко
могло рећи, да се бар у доцнијој будућности
може постићи какав компромис. За приста-
лице спаљивања је потпуно индиферентно,
хоће ли се после смрти — пре или по спаљива-
њу — вршити какав црквени обред, над
њим. Па, иако је тако, ипак се од истих не
жели искључење свештеног лица приликом
опојивање и др. верских и црквених обичаја.
Присталице за спаљивање нису атеисте, —
бар у једном великом броју — те према томе
нису ни противу цркве и њених пастира; на-
против права црква се и код крематиста жели
и од њеног правог значаја се ни мало не оду-
зима, али се више полаже на њену садржину
и есенцијалност, него на форму која се ма-
нифестује у извесним обичајима и песмама.

Прошли век унео је новину спаљивања
и код нас, односно у Европи. Генеза овог
покрета датира из године 1869. када су про-
фесори Coletti и Castiglioni „у име општега
здравља и цивилизације“ поднели питање спа-
љивања Светском Медицинском Конгресу у
Флоренцији. На том конгресу примљена је
резолуција са захтевом: да се употребе сва
могућа средства, те да се постигне замена са-
храњивања спаљивањем. То је био почетак
модернога покрета. Из Италије покрет спа-
љивања прелази у Енглеску, Немачку, Фран-
цуску, Швајцарску, Данску, Сједињене Држа-
ве и Аустралију, док се данас идеја шири
преко целог света.

Присталице спаљивања стоје на станови-
шту: да је сахрањивање опасност по живот
а исто тако је и осрамоћење мртвих. На ме-
сто сахрањивања, тога спорог природног про-
цеса остатака човечијег тела после његове

сврсти хоће се спаљивање тела на један нај-убрзанији начин, који поред хигијенске стране условљава и друге добре, о којима ће доцније бити речи. Људско тело, после смрти, жели се, да се сведе на његове хемијске елементе за онолико минути колико година оно траје кад је сахрањено, најбржим сагоревањем, штедећи се свих опасности по живе за време од 10 и више година, просечно време трајања распадања закопаног леша, па свих материјалних трошкова, који се традицијом наше вере, црквених и других обичаја неминуовано намећу и, најзад жели се да човек може господарити својим телом и после његове смрти.

Поред ових разлога, остају многи други, не мање важни. Поменућемо само неколико. Доминантан је разлог: хигијенски, јер је и највећем противнику краматиста јасно: да гробља прљају земљу, загађују воду а често и околну атмосферу. Да је то тачно, доказ је поред све јасноће и тај, што се гробља увек оснивају и парцелишу ван града или села, а никако у сам град или село. Иако се овде признаје чињеница да су данас гробља за сахрањивање ван периферије и удаљена од главног живота једног насеља, ипак не значи да су се тиме избегле све непријатности и страшне последице, које од гробља проистичу, јер отрови распаднутих лешева из гробова, атмосферском водом, која кроз земљу понире, или подземном водом која пролази поред гробова и додирује лешине, може прећи и у бунаре и изворе, тако да доцније потрује све оне, који се том водом служе.

Иако би могли у начелу да подвучемо опасност по живе од гробља, служићи се примерима из наше непосредне средине, ми ћемо на овом месту навести неколико конкретних примера из света, највише зато што су исти били резултати дубокој студији великих научњака и предмети јавних дискусија међународним научним форумима, на којима се свестраним и стручним разматрањем дошло до непобитне истине, које и за лајке морају бити јасне:

1. По Карлу Франклену из Берлина (Zeitschrift — за хигијену), горњи слојеви земљине коре садрже у опште много клица. Број ових опад према дубини, тако је на $1\frac{1}{2}$ м. дубине земљиште готово без клице. На 5 м. је увек без клице. Клице прострела само изузетно расту на 2 м. дубине, клице тифа развијају се још увек и на 3 м. дубине (изузимајући месеце април, мај и јуни).

2. Уфелман и Хајм нађоше год. 1889. (види Phönix — 1889.), да су тифне клице живе и способне за распрострањавање и после четири месеца а и дуже у човечјем измету, ђубрету и баштенској земљи.

3. Галтије (Journal de med. vétérin — Paris — 1889), извештава: туберкулозне клице живе у теч-

ности са 5—10% алкохола више месеца; температура од 71°C не убија их тако исто ни сушење ни смржавање, ни сољење ни гнилење.

4. Есмарх млађи (Zeitschrift — за кигијену, 1889.) подвлачи: „туберкулозна клица остаје у животу много недеља (20 и више), али не преживи годину дама“.

5. Шотелијус, (Centralblatt für Biologie 1890.), нађе у плућима једног сахрањеног туберкулозног, после пола године, живе туберкулозне клице. Доцније једно испитивање са размаком од сахране пуних $1\frac{1}{2}$ год. При првом експерименту беше топлота у болесном плућу 34°C . у здоровој плућу била температура 22°C . а у околном земљишту 13°C .

6. Де Гијана из Италије („Phönix“ — 1890.) констатује: „на живот колеричне клице нема утицаја ни дубина земљишта, ни влага, ни температура; она расте и размножава се. Само ако су у земљишту појаве гнилежне клице, онда је колеричним клицама ограничен боравак и сигурно пропадају“.

7. Петри у Берлину (Zeitschrift — за хигијену): долази приликом испитивања малих отровних животињских лешева и закопаних у дрвени или метални сандук, до ових резултата:

а) Прострелова клица у мишијем лешу била је у стању после 50—186 дана да успешно проузрокује болест; у морском прасету, пак, после 90—192 дана.

б) Колеричне клице остају у животу 6—19 дана.

в) Тифусна клица у лешу белага зеца, ископаног после 30—400 дана лежања, није била више способна за живот.

г) Исто тако ни јектичава клица (код белага зеца) после 35 дана.

8. Лерман (Archiv für exp. Pathologie) тврди: „заразљивост тетанусове клице била је у снази још после $2\frac{1}{2}$ године“.

9. Пастер: на местима, где су покопане животиње, цркле од прострела, износе доцније глисте, прострелове споре из земље на површину. Овце које пландују по гробљаштима, у којима су покопане пре 12 година прострелске лешине, заразе се и оболе од прострела. — Кртице, пацови, лисице, муве и обади разносе инфекцију“.

10. Карлинск (Fortschritte der Medicin — 1883.): „Тифусне се клице могу у лешинама, где је гнилење отежано, наћи после 3 месеца“.

11. Роберт Кох (Eulenburg Real — Enciclop.): „муве које долећу са колеричних лешина садрже колеричне клице; могу дакле заразу преносити“.

12. Венков из Казана Врач Но. 8, 1893: „На хранљивој маси од желатине не угинуше колеричне клице ни при хладноћи и мразу од -26°R .

Извештајна књига Медецинска Наука (Њујорк 1901), доноси ово: „Опити Dr. Kocha, Dr. Egarta и Dr. Carpentera показују, да слезина оних животиња које су угинуле од маларије, може бити осушена годинама чувана, па да ипак задржи моћ преношења заразе. Свима нама је позната она куга хумодени, од 1828. год., која је последица раскопавања онога земљишта, где су пре 300 год. били сахрањени патници, умрли од исте куге. Сличан случај десио се пре неколико година у Derbyshire-у у Енглеској а страшни замах колере у Лондону, 1824 год., сматра се као резултат раскопавања онога места где су била сахрањена заражена лица из 1665 год.

1843. год. Minchinhampton, у Енглеској готово је опустошен од болести, која је проузрокована употребом гробљанске земље за ђубрење градина. У Египту је, 1823 год. беснела куга, која је произашла од поновне употребе старог гробља у Kelivub-у, 14 миља од Каира. Последица: у Kelivub-у је умрло 2.000 лица, а у Каиру је смртност била страшна. Пре неколико година Италијанска села Rito d'Illo и Volitta била су нападнута од ужасне епидемије, чија је клица, без икакве заблуде, била у суседним градинама.

У једном пољу на Јурским Планинама била је закопана скоро седам стопа дубоко лешина једне болесне краве. После две године, за које време површина гроба није дирана, Пастер је нашао, да је та земља садржавала клице, које су, унесене у морско прасе, проузроковале маларије у смрт. Даље, кад је узета глиста са зараженог места, земља, што је нађена у њеном желудцу показивала је клице црнога пришта (антракса), које су, унесене калемљењем, појачале болест. Изволите узети у обзир, да се пробављена земља кад је глиста избаци напоље, суши и претвара у прах, да је ветар раздува на траву и биље, где стока паше, и да се тако преноси болест...

Пастер вели, да је на гробљу могуће да нека клица, са способношћу да зарази специјално болешћу, не буде уништена у глисти и да, пошто је избачена из глистиног тела, изазове болест у дотичној животињи. „Британски Ме-

дицински Журнал“ садржи толико јаких доказа за преимућство спаљивања, да је — како изјављује Пастер — непотребно фалсификовати примере.

Кад је Др. Felix Formento писао: земљиште, које је једанпут засићено у трулежима, може на неодређено време да сачува своју способност заразе и да за многе нараштаје буде опасно место“.

Телеграм из Montreal-а датиран 26 октобра 1885 год. а упућен од месног физикуса, сведочи, да је гробар у St. Sulpice-у по имену Robitaille раскопавао гроб поред једног другог, у коме је почивао човек који је месец дана раније умро од велике богиње. У то време у селу није било великих богиња, али Robitaille се после неколико дана разболео и најзад умро од великих богиња, уверавајући да је ту болест добио од оног човечијег леша, закопаног месец дана раније. Ако хоћете да испитате појединости, начиће те поменути телеграм у сачуваним хартијама „Дитруитски Вечерних Новости“.

У „Медицинској пракцици 20 века“ издато у Њујорку 1900 год. у одељку о туберкулози Dr. S. A. Knopf, чувени ауторитет за савремену кугу, потврдио је, „да одељак о сузбијању туберкулозе не би био потпун кад се не би поменула опасност, која произилази од садашњег скоро општег начина поступања са мртвацима“.

Даље би требало имати у виду: „о филтриционој моћи земљишта и о разносу бактерија подземном водом“.

Писци са својим испитивањима не доказују само да су могућа распрострањања бактерија на велике даљине струјом подземне воде, него да постоји и опасност по околна земљишта, околу и над струјом подземне воде, да га не упрља и не зарази. Они су могли у једној прилици, да утврде пролаз бакцила више од 200 м. покопаног леша.

Сви су испитивачи сагласни, да се између кужних и гниљних клица води борба на живот и смрт и да на послетку кужне клице у гробовима и лешинама подлежу гниљним клицама.

(Наставиће се)

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Уредница: Марија Илић

Социјална важност Друштва за Заштиту Девојака

— Стручна спрема социјалних радника. —

Тешко је класифицирати разна хумана друштва по њиховој вредности, потреби, но свакако међу наша најважнија и најпотребнија хумана друштва спада Друштво за Заштиту Девојака, које је настало као плод данас опште познатог принципа: „Боље је спречити него поправљати.“

Имала сам извесну преставу о друштву, друштвеном дому, но оно што сам сама видела било је много лепше, много дирљивије од оног што сам очекивала на темељу приповедања.

Дом се сад налази у тихој и мирној Студеничкој улици 79. Опасан је високим зидом као неки мали клостер. Кад сам ушла у авлију, пред којом се радосно и поверљиво играло двоје мале деце, која су ми и указала пут, угледала сам две девојчице одевене у арне, затворене кецеље, с чистим, белим крагнима. Држале су се лепо и отмено. У недоумици и оклевајући запитала сам, да ли је ту дом за заштиту девојака. Деца су пријатно климнула главом, насмешила се и повела ме иза угла куће. Пошла сам за њима у уверењу, да те две девојчице припадају неком интернату, који је чудном коинциденцијом смештен у непосредно суседство с домом, но кад сам ушла у шири део дворишта, видела сам читаве скупине исто таквих девојака. Тад сам схватила, да ни моје две пратилице не припадају никаквом интернату, да су то девојке из дома, који сам желела видети. У дому је била годишња скупштина. У друштву с једном госпођом приближила сам се и осталим штићеницама и почела с њима разговарати. Све су говориле отворено и поверљиво. Ни из једне речи, ни из једне кретње ни сам могла опазити ништа, што би сећало на типове „са дна живота.“ Све су миле, све су сретне, што имају могућност, да науче неки занат, који ће им помоћи, да се спасу беде у којој су се раније налазиле. Свака неопрезна реч, која потсећа на прошлост изазавље код деце тугу, и бол, која се спонтано рефлектирају на свима. То је најбољи доказ, да сретна рука, добра метода може овде донети великог плода. — Разумна љубав, добра метода,

добар психолог може код деце постићи чуда, но и једна једина погрешка, један једини крив потез може једним махом растргати све муком саткано дивно ткање. Ко се само мало бавио дечјим одгојем, дечјом психологијом, тај зна и осећа, да ниједан ни најнежнији струменат не вибрира тако лако, револтира се, упија у се, упоаша, као дете. —

У рефератима је било наглашено, да се дом бори са великим материјалним и моралним потешкоћама, јер значење дома није у јавности до данас довољно оцењено.

Министарство Социјалне Политике даје субвенцију од 50.000, Београдска Општина 40.000 Дин. годишње. Приватна је помоћ нешто порасла у задње време.

Дом је основан 1923. Сврха му је морална и физичка заштита женске деце од седме до навршене двадесет и прве године за коју се уставови, да су лишена надзора и могућности за нормални развој и напредак. Дом је отворен свој деци наше Краљевине, но увек је највећи број деце из Србије, из Београда.

Досад је кроз дом прошло преко седам стотина малолетних девојака. Сад их има у дому четрдесет. Децу упућује у дом Општина, Министарства, а често долазе и сама.

Из реферата се такође видело, да осим ретких и сасвим изнимних случајева, нормални живот, љубав и старање, које се у дому указује штићеницама, делују на њих особито повољно. Деца се брзо поправљају и физички и психички. Свршавају редовно занате за које их управа дома определи, мирне су и послушне. Интересантно је забележити, да дом има и свој фонд за удаваче, који скромно помажу поједину штићеницу у случају удаје.

Уз огромне материјалне и моралне потешкоће с којим се бори управа дома, били су изнети и врло мотивисани захтеви за Омладинским Судовима и њиховом корелацијом, Женском Дечјом Полицијом, који су у напредним земљама већ давно заведени уз највеће учешће и најдубљи интерес државе и поједине месне општине.

Сам је дом за заштиту девојака уређен врло примитивно и недостатно. Купатило,

добро сортирана мала књижница — фале потпуно. Самим методама управе и одгоја могле би се ставити извесне замерке, но све су то омашке, које се могу поправити, које не умањује идејну вредност дома, који је за врло кратко време спасао седам стотина наше деце тешког, крижног живота улице, који у већини случајева води моралној деградацији: проституцији, крађи; спасао је друштво од целог кадра људи, који би касније — у једном или другом облику — дефинитивно пали на његов терет, тражили констатне материјалне и моралне жртве, а на само друштво деловали, као отворена рана на човечјем телу.

По својој вжности, по свом социјалном задатку, по услузи, коју ова институција пружа целом друштву, целој држави, она тражи, да јој се посвети највећа пажња, даде највећа материјална и морална помоћ. Државни и општински делегати, који би стално с друштвом колаборирали, помогли би друштву, да изради савршеније методе рада, да корисни рад даље разграни и повећа.

Нову државу стварају нови људи, нове људе без темељне ревизије одгоја, великог и широког социјалног старања, није могуће створити. На социјалном пољу има данас, да се покаже и оствари „la force creatrice“ нашег народа.

Да социјални рад буде успешан, да социјални радници дођу до стручне спреме, која је услов стварног успеха, основан је данас, по америчком примеру, читав низ социјалних школа. У Данској се филантропске науке

предају на самом универзитету. Оснивач ове катедре Др. Јоргонс, износи у I бр. „Stockholm International Review“, 1929, да се уз теоретску страну студија полаже највећа пажња и практичном раду, упознавању данашњих општих душевних, социјалних, економских проблема in concreto. Америка, која је, како смо споменули, прва завела стручну спрему за социјалне раднике, даје годишње с пуно поверења опромне, баснословне своте у хумане сврхе. Hans Gramm у уводном чланку листа „Freie Wohlfahrtspflege“, бр. 12, 1929., вели, да Американац даје без икаквог притиска, да су његови прилози за хумане сврхе искључиво израз назора, који Американац означаје речима: „Живети и пустити друге да живе“, поверења у високе душевне квалитете, као и стручну спрему америчких социјалних радника. — Ова два осећања, удружена, прикупила су у Америци течајем последњих десет година 500 прилога по милион долара, а у самим Сједињеним Државама у 1927. г. 2.219.700.000 долара.

Код нас је број социјалних институција, с обзиром на огромне потребе, веома мален и незнатан, но исто тако, као што је нужно повећати њихов број, потребно је и нашим социјалним радницима дати могућност, да — уз љубав за социјални рад као такав — дођу и до више стручне спреме. Квалитативно већи рад деловат ће повољно и на опште филантропско осећање, које увек тражи да зна куд и зашто даје, да даје с поверењем.

Инж. Милош Д. Анђелковић

шеф одсека за Е-А Општ. Гр. Београда

Извршење експропријација имања у Београду

Једно питање које је од највеће важности по Београд било и биће нарочито по додаску Генералног Плана, то су експропријације.

Сам Генерални План за Београд у врло је тесној вези са извршењем експропријација имања.

Многе и многе улице предвиђене Генералним Планом за проширење, биле су као главни разлог спором развиту Београда и спором грађењу, јер прометне вредности појединих имања, по свршетку рата релативно су скочиле тако, да су експропријације биле увек повод расправа и спорог развитака.

Што се пак тиче просецања нових улица предвиђених Генералним Планом, овде су још веће тешкоће, јер је било попово у немогућности из многих разлога, приступити просецањима.

Поратне, врло слабе финансијске могућности за ову цел, нерационално и несистематско извршење ових експропријација, немање довољних законских одредаба, које би јасно дефинисале право оштећења појединих имања, биле су разлог сметњи ових просецања.

Да се и не говори о експропријацији појединих читавих блокова, који су Генералним Планом били предвиђени за скверове, паркове, јавне грађевине, пијаци и т. д. на шта се није могло ни мислити, с обзиром на предње разлоге.

На крају да поменем, да су тешкоће око извршења експропријација, повећавали и сами грађани, који својим менталитетом нису навикнути на одузимање оваквих земљишта у циљу регулације, те су приступали разним нелегалним средствима, кријући се под заштитом партиског јубележја.

Очигледно је, да се под оваквим условима Генерални План није могао да извршује, те наравно то је и главни разлог што су поједине Општинске Управе прибегавале партијалним изменама, које су допринеле, да је данашњи Генерални План измасакриран, и да је неопходно потребна његова ревизија, на чему је данашња Општинска Управа отпочела радити, тако да ова коренита ревизија буде по овоме неприкосновена, која се неће више мењати, јер само под овим условима моћи ће се извршити регулација вароши.

Доношењем прецизних законских одредаба, које ће регулисати односе Општине према Грађанима у погледу експропријација имања, систематско извршење експропријација (по блоковима, улицама, вршење замене са Општинским имањем) учиниће, да се са извршењем Генералног Плана коракне напред.

Једна необично фатална грешка свих ранијих Општинских Управа била је, што је дозвољавано да се периферија Београда развија без икаквог система после рата и без икакве регулације, тако да је за последњих 10 година створен хаос у погледу парцелисања и регулације перифериских имања. Криза станбена учинила је да је се периферија нагло ширила и подизала, како је ко хтео и знао, тако да ће општина у погледу експропријација имати много и много тешкоћа за извршење регулације.

Решавањем регулација за периферију учиниће се, да се већ једном стане на пут многим бесправним зидањима нехигијенских зграда, многим непрописним и не рационалним парцелацијама, чију су корист осећали само сопственици тих комплекса, на штету и појединаца и саме општине, која би једне године могла да дође у тај положај, да извршује и плаћа многе експропријације, створене самовољним регулацијама појединаца.

Израдом Генералног Плана за Београд, није се смело запоставити и решење периферије, јер је сваком било јасно као дан, да ће поратне прилике учинити, да се слабо ситуирани грађани морају обратити периферији и тражити крова за своје породице, да баш из тих разлога Општина је била та, која је била дужна дати им техничко решење, регулације периферије, да се неби доживело ово што данас имамо у центру вароши, да се експропријације тешко извршују ради уређења и модернизовања града.

Начин досадањег вршења експропријација, утрошак око експропријација до 1929 године, као и систематизирање будућег рада, вредност експропријација за потпуно извршење Генералног Плана донећемо идућег пута, тако да би се створила приближна слика, колико се мора жртвовати за модерно уређење једног града.

Д-р Љубомир С. Вуловић

www.општинске.новине.србија.gov.rs
шећер-лекар Ц. Диспансера и Саветовалишта за одојчад и Матере О. Г. Б.

Млаћеница као лековита и нормална храна одојчета

Млаћеница је она кисела млечна течност која се добија при прављењу (млаћењу) масла (бутера) од укисељеног или закисељеног слатког млека. Она садржи осим масла, све састојке млека.

Још много пре него што је Metschnikoff описао и популарисао благотворан утицај киселих млека на човечји организам, стари лекари и практичари знали су да се много дете може лечити, хранити или прихранити разним врстама киселих млека успешније него слатким млеком.

У народу млаћеница је позната из давнина као укусно и освежавајуће пиће. У нашој земљи стара Србија и Македонија и данас производе доста млаћенице (мућенице) и познају добро, и ако не умеју рационално да искористе, њено лековито дејство.

Холанђанин Ballot 1865. г. употребио је први млаћеницу као храну код одојчета, зато се она зове још и холандска храна за одојчад. Из Холандије је млаћеница, као храна за одојчад, прокрчила себи брзо пут и освојила све европске земље.

Млаћеница може бити слатка или кисела, према томе да ли се прави од слатког или укисељеног млека. Као лековита храна употребљава се само кисела млаћеница.

Начин прављења. Млаћеница се прави од млека најбоље врсте. Млеко се може закиселити на разне начине. Остави се да стоји у суду који је покривен лаком рупчастом материјом на млаком месту, највише 24 сата, и оно се само укисели. Много је боље да се млеко закисели са мало киселог млека, или још боље с чистом културом бацила млечне киселине, и такво остави на топлем месту до кисељења.

Кад се млеко укисели, испитује се степен (јачина) киселине у њему. Испитивање се врши на тај начин што се на сто см. 3 укисељеног млека дода 2 см. 3. 2% алкохолног раствора фенолфталеина, и у то млеко сипа се лагано Н/4 (четврт нормални) раствор НаОН (алкаличне базе) све донде, док се млеко не обоји лако црвеном бојом, до неутрализације киселине. Нормално 100 см. кубних укисељеног млека захтева за неутрализацију 28—32 см. Н/4 НаОН. То је њен степен киселине. Онда је она пријатно киселог укуса и мириса.

Деси се да је укисељено млеко недовољно кисело, — нарочито зими; или сувише кисело, — обично лети. Онда се врше поправке. У првом случају продужује се кисељење

млека, а у другом укисељено млеко разблажује се или неком алкалном течношћу или слатким млеком.

Такво укисељено млеко сипа се у нарочите справе, и у њима млати. Маслене капљице хватају се на лопати — лупњачи и тако ствара бутер, а течност која остаје јесте млаћеница.

У тако добивеној млаћеници истражује се колики је садржај масла. Садржај масла не треба да буде мањи од 0.50 ни већи од 1,00%.

Тако добивена млаћеница слади се шећером (Бр. I) или се слади и додаје брашно (млаћеница Бр. II). Пре употребе млаћеница се стерилише или прокључа.

Готова млаћеница садржи у себи:

3% беланчевине,

3% (од прилике) млећног шећера и све соли крављег млека.

Разни састојци у млаћеници подложни су минималним процентуалним променама, исто онако као и код крављег или материног млека.

Необично је важно да сви судови, сто и т. д. морају бити очишћени, орибани, прокључени. Млеко од кога се прави млаћеница мора да аје првокласно и свеже, а особље које тим послом руководи добро изучено, врло стрпљиво, педантно и чисто.

Индикације и начин употребе. Најидеалнија лековита храна после материног млека јесте несумњиво млаћеница. То је научно и практично доказано. Француска и Немачка медицинска школа потпуно се слажу у том питању.

Млаћеница се употребљава као лековита храна код одојчета оболелог од пролива како акутног тако и хроничног; код одојчета које из разних разлога заостало у тежини и ненапредује, (дистропија) она се употребљава као идеална прихрана уз материно млеко, при двоврсној исхрани (Allaite-ment mixte); и најзад, као искључива нормална храна.

Употреба млаћенице као лековите хране ужива неподељено признање целог медицинског света. Њена употреба као прихрана у двоврсној исхрани новијег је порекла и порекла и показала се изврсно (Marfan).

Исхрана одојчета које мора да се храни вештачки, искључиво млаћеницом, сасвим је нов проблем. Наш општински Ц. Диспансер и Саветовалиште за одојчад и матере као и Завод за стерилизацију млека, имају у том

Упитивању велико искуство за ове последње две године. Ми смо подигли велики број одојчади — делом врло слабе деце — хранећи их искључиво млаћеницом с потпуним успехом, (детаљи у раду који је у штампи; млаћеница као искључива храна у вештачкој исхрани одојчета).

Контрадикција. — Одојчад која повраћају, а нарочито она, која то чине услед повећане киселине у стомаку, несмеју се хранити млаћеницом.

Али осим тога постоји код извесног броја одојчади природан отпор према киселим хранама па и према млаћеници. Број такве деце износи отприлике $\frac{1}{3}$ све деце којој се понуди млаћеница као храна.

У овим случајевима где деца не воле млаћеницу као нову храну, отпор се брзо савлада стрпљењем од стране мајке; а онде где одојчад заиста не трпе киселину, отпор се може победити сладећи јаче млаћеницу.

На који начин дејствује млаћеница повољно? Има више објашњења. Млаћеница дејствује својом киселином благом и пријатном. Беланчевина се налази у њој ситно раздељена, снежноста замућена, скоро сварена. Она садржи у себи врло мало масла 0.50-1.00%. Остали састојци, соли и млечни шећер налазе се у млаћеници у врло повољном међусобном односу што је од неоцењиве вредности за варење.

Млаћеница је идеална лековита, лако варљива, и јевтина храна. Од ње се има и просредне користи, јер се при прављењу млаћенице добија првокласан бутер.

Техничке тешкоће. — Прављење млаћенице може се поделити у два дела. Први део обухвата кисељење млека природно или вештачки, развијањем бацила млечне киселине. О тој радњи било је већ говора у почетку. Други део припремање млаћенице за употребу: кување и стерилизација.

За онога који први пут ради са тим, настаје онда велико изненађење. Млаћеница се прогруша кад се метне на ватру да прокључа или кад у бочицама дође у апарат да се стерилише. Беланчевина, у сировој млаћеници налази се у ситно раздељеном колоидалном стању, отуда њено повољно дејство. Али услед тог физикално-хемијског својства беланчевина се згрудвава ако је изложена утицају топлоте.

У приватној употреби то се избегава јаким мешањем млаћенице за све време кувања. Али у једном заводу за стерилизацију млека, где млаћеница иде у апарат за стерилизацију, бива херметички затворена и остаје без људске помоћи за све време стерилизације, огромне су техничке тешкоће.

У почетку наших покушаја за прављење млаћенице наишли смо на велике техничке те-

шкоће. Захваљујући нашој истрајности у раду, а нарочито пожртвовању и апостолској вредноћи г-ђе Вишње Минић (жена руковаоца Завода) и г. Петра Минића, руковаоца, ми смо успели у раду.

Млаћеница је само онда првокласна и идеална храна ако је:

- 1.) спремљена свежа свакодневно;
- 2.) степен киселине нормалан и ако се
- 3.) садржај масла креће између 0.50 — 1.00%;
- 4.) техничка опрема првокласна.

Све те услове ми испуњавамо свакодневно. Наш Завод је трећи у Европи који пружа малим потрошачима, болесној и здравој деци првокласну свежу и стерилну млаћеницу, а једини који јој даје ту савршену техничку опрему. Општина може и треба да се поноси овом научном модерном тековином.

Материјална страна питања. — Важна је још и ова економска чињеница. Колики су издаци и зарада на литру млаћенице. Узмимо пример. Једнога дана Завод купи 50 литара слатког млека за млаћеницу по дин. 3.79 пара од литра. Дакле 189.50. За тих 50 литара треба нам $2\frac{1}{2}$ кгр. шећера (5%) и 1 кгр. брашна. Шећер кошта 13.50 дин. по килограму дакле 33.75. 1 кгр. брашна кошта 5.80 дин. дакле 5.80. То је издатак. 229.05 свега.

Од 50 литара млека добијемо 50 литара млаћенице. Литар млаћенице продајемо по 5 дин. дакле 250.— дин. Од 50 литара млека добијемо 1. кгр. до 1.200 до 1.300 кгр. путера. Путер продајемо по 48.— дин. кгр. дакле 48.00 значи: нас кошта 1. литар млаћенице 3.62 а ми га продајемо по 5.— дин. Сем тога треба рачунати да ми продајемо скоро половину млаћенице без брашна (Бр. I.) што би био још један плус у корист млаћенице.

Приговори и замерке. — Мали број непријатеља млаћенице, а нарочито они лекари који немају свога личног искуства и говоре на основу својих идеја, погрешно и шематички склованих у глави, приговарају млаћеници ово:

- 1.) Употреба млаћенице шкоди пропаганди дојења;
- 2.) Прављење млаћенице веома је скупо;
- 3.) састав млаћенице нестаалан је и не може се технички дотерати тако, да се за њу гарантује.

Под 1. Ако једно може да шкоди другоме у добром смислу — значи, да је млаћеница неоспорно првокласна лековита храна кад се такмичи бар донекле с матерњим млеком. У том погледу противници млаћенице долазе у опреку сами са собом, са својим приго-

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А
вором Бр. 3.) Даље, ми сви добро знамо да је најидеалнија храна материно млеко. Али кад њега нема? Шта да пружите болесном детету једне сироте раднице која нема млека јер не једе добро, или не доји јер мора да зарађује; или детету друге мајке чије су дојке болесне, или оном, чија мати не може да плати дојкињу?

А већина деце која се хране код нас у Заводу припадају радништву и чиновништву. Најзад, зашто се неби користило млаћеницом и дете имућнијих родитеља, чија мати није имала млека и морала је вештачки да га храни.

Тај приговор је неоправдан.

Под 2. На тај приговор речито одговарају бројеви поре наведени, и напротив потврђују да је прављење млаћенице економски умесно.

Под 3. Свака ствар која се ради нетачно, алкаво и несавесно мора да пропадне. Успех, глас и славу које ужива наша млаћеница у Београду, код лекара и публике, најбољи је доказ да оно што вреди успева.

Наша млаћеница одговара свима условима, пружена је публици готова за употребу, стерилна, у беспрекорном техничком стању. А на који је начин она технички тако про-

класно опремљена, јесте техничка тајна коју ми имамо права да чувамо.

Производња млаћенице у нашем Заводу подигла је потрошњу млека на 150 литара, а број храњене деце на преко 300. Ми смо почели са 5 литара млаћенице а сада производимо до 70 литара.

Једнога дана кад наш завод за стерилизацију млека буде добио своју зграду у којој ће бити довољно просторија за рад већег обима и довољан број особља, производња млаћенице попеће се до невероватне висине, јер ћемо је ми онда моћи пружити и старијој деци, па и одраслима.

Општински Завод за Стерилизацију млека који постоји већ 25 година и савесно врши своју дужност према београдској деци, пролазећи кроз све фазе политичке борбе Општине Београдске, умео је својим беспрекорним, идеалним и апостолским радом да сачува и задржи стално своје особље и свој углед. У низу његових напора, производња млаћенице је нова научна социјално-медицинска тековина тог Завода.

Лековита и лако сварљива храна, млаћеница се налази на првом месту после материног млека, у низу разних вештачких лековитих и нормалних храна за одојчад.

У томе и лежи њен успех.

Београдска Хумана Друштва:

Нака Николе Спасића

Председница Дома Ученица

Дом ученица у Београду

Дом ученица средњих школа основан је године 1905. Те године су неколико наставница тадашње Више Женске Школе, а уз помоћ неколиких београдских госпођа, у жељи да помогну и сачувају женски подмладак од физичке и моралне пропасти, основале овај Дом.

За 24 године Дом је примао женску децу, која су жељна науке, долазила на школовање у Београд, где су за скромну цену добијале сув стан и здраву храну. Од самог почетка Дом је издржавао неколико сиротних, одличних ученица, а после рата сматрао је за своју свету дужност да отвори своја врата прво кћерима оних очева, који су своје животе дали, да би смо ми данас живели у слободној отаџбини.

Поред ових питомица, а њих је готово увек половина од укупног броја деце, Дом прима и даље женску децу из свију крајева наше Краљевине по цену од 750 и 1000 динара месечно. Попуст од 750 динара даје се деци просветних радника.

За минуле 24 године изашло је сиромашних Домских питомица око 800 од којих је већина отишла у народ као учитељице народних школа, а остале су свршиле за учитељице раденичких школа.

Управа обраћа највећу пажњу на физичко развијање и на васпитање својих питомица. Своје малокрвне и слабуњаве питомице Управа сваке године преко лета шаље или у Бању Ковиљачу или негде на чист ваздух. На васпитну страну обраћа се велика пажња, тако, да су деца увек под надзором васпитачица и старијих, како у Дому тако и ван Дома. Деца се воде на предавања Народног Универзитета, у позориште, на концерте. Управа се стара да развије у деци и религиозна осећања, па им даје могућности да у Дому науче, осим световног певања, и лепо црквено појење.

Деца похађају ове школе: Гимназију, Вишу Занатску Школу, Домску Зан. Школу, Учитељску Школу, Трговачку Школу, Државну Трговачку Академију.

У почетку 1927—28 школске године било је 145 ученица. Од ове деце 11 је послато у Каменицу у замену за 11 ученица из Орфелината Каменичког. Од овога броја Домских питомица било је 68. Од њих је свршило 10 ученица Учитељску Школу, од којих 7 питомица Домских; Вишу Занатску Школу 12 — 5 Домских питомица; Нижу Зан. Школу 10 — 9 Домских питомица; Гимназију 1; Државну Трговачку Академију 1 пит.; Приватну Трговачку Школу 2 Домске питомице.

Желећи да остане у вези са својим свршеним питомицама, Дом их прима као госте приликом њиховог доласка о Божићњем, Ускршњем и великом школском одмору.

У почетку ове 1928—29 школске године уписане су у интернат 153 ученице од којих су Домске питомице 64.

У овоме раду Управа Дома је била потпомогнута од Министарства Просвете тиме, што је исто Министарство одредило две наставнице у Дом на раду. Исто тако и Општина Београдска помагала је новчано друштво од самог почетка. Министарство Социјалне Политике помагало је, колико је могло према делокругу свога рада, тиме што је оболелу ратну сирочад смештало по својим лечилиштима.

Поред свога хуманог рада у интернату, Управа Дома много пажње поклања својој Занатској Школи. Тако је дозиђивањем спрата на згради у Крунској ул. била у могућности да школу смести у њу, у просторије, које су за школу и зидане, што је од неоцењеног значаја, како у здравственом тако и у васпитном погледу.

Школа има поред 5 редовних разреда још и Двогодишњи течај за израду одела и радионицу трикотаже. Док су у почетку ученице нерадо улазиле у ове радионице, јер су се по досадашњој пракси све спремале искључиво за учитељски позив, данас већ осећајући тешкоће око добијања државне службе, и саме већ почињу тражити начина да се што боље усаврше у практичном раду, да би се посветиле самосталном занату, и свесне су да

ову спрему могу наћи само у таквим радионицама.

Трикотажа такође показује лепе резултате. После петомесечног рада готово све ученице научиле су занат и самостално израђују пуловере, џемпере, костиме и хаљине у финијој и простијој изради по врло умереној цени. Сада у школи има 90 ученица, већи број од досадашњег.

Од априла месеца прошле године поред Управе Дома о школи се стара Београдска Област. Одмах у почетку Област се јако заинтересовала за ове школе, тачно обележила њихов циљ, истакла њихов значај и израдила детаљну и прецизну уредбу о њиховом уређењу. Овом реформом Обласни Одбор дао је гаранцију да ће Занатске Школе у будуће заузети достојно место међу стручним школама, поред учитељских и трговачких, спремајући солидне занатлије и свесне и разумне домаћице. Обласни Одбор указује обилату новчану помоћ, без које само друштво не би могло развијати рад.

У 1928 године завршни испит полагало је 16 ученица и све су га положили. После испита приређена је изложба ручних радова, тачно и укусно израђених већином у нашим народним шарама. Здравље ученица било је добро а владање преко сваког очекивања. Ученице од свога рада добијају проценат. Тако је о Божићу издато 1248 дин. а толико од прилике и о Ускрсу. Али ученице израђују бесплатно рубље и одело хуманим друштвима, која се за ту услугу обрате.

Управа Дома проширила је свој хумани рад и на сиромашне екстерне ученице, којима даје бесплатан ручак.

Ученице као чланови Подмлатка Црвенога Крста помажу се међусобно. Тако су куповале лекове оболелим другарицама а за одело и обућу једне стално се брину.

Половину чистог прихода у 6.000 динара од приређеног концерта дали су гладним у

пасивним крајевима, а другу половину у Фонд ученица домских.

Ученице су вођене готово на све уметничке изложбе да би што боље развили укус и смисао за декоративну уметност.

Поред стручне спреме у школи се обраћа пажња на социјално и национално васпитање. Тако су нарочитим предавањима обележени: Мајчин дан, Дан мира, Штросмајерова прослава и Видов-дан.

Управу Дома сачињавају 20 Управних чланица:

Председница Г-ђа Нака Ник. Спасића; Подпредседнице Г-ђе Даница Р. Агатоновић и Даница В. Симића; Управне чланице: Адријана Вшетечка, Даринка К. Главинића, Драга Ђурићева, Добрила М. Главинића, Зора Угричићева, Јела Бранковићка, Јулијана Гмизовић, Катинка М. Савчића, Лепосава Б. Раденковића, Милица О. Благојевића, Мица Драг. Павловића, Настасија Глушчевићка, Олга Др. Гавриловића, Олга М. Браловића, Олга У. Гавриловићева, Стана Николићка, и Софија Ст. Ловчевића.

Надзорни Одбор сачињавају 5 чланица: Председница Љубица Богићка, чланови: Бета Вукановићка, Радмила Вукичевићка, Мица Карићка и Јелена В. Станојевићка.

Интернат се налази у домској згради, у Крунској улици бр. 8. Зграда је модерна, на три спрата и одговара свима правилима хигијене. Има седам великих спаваћих соба; велику салу за гимнастику, концерте и дечје забаве; пространу трпезарију; на сваком спрату по једно купатило са тушевима и пространо двориште са великом баштом. Завод има нарочито одељење од четири собе за болеснице и стручну болничарку.

За време окупације Београда у Светскоме Рату, пошто је уништена била сва архива, смештена је била у Дому болница. После ослобођења Управа је ушла у празну кућу, и онда је почела да је оправља и у њу ивстира.

Питање школовања нудиља — сестри од стране Градских Општина

Управа Београдске школе за Нудиље упутила је ову своју представку конгресу Савеза Градова у Загреб. Ми је доносимо у целости:

Управа школе за нудиље прима питомице у Вишу Београдску Нудиљску Школу, са најмање четири разреда гимназије или њој равне школе са 18 година старости, а школовање траје пуне 4 године. Један део питомица школа прима потпуно на свој терет, чији родитељи плаћају испод 15 динара непосредне порезе без личне. Други део питомица месечно плаћају по Дин. 150.—, трећи по 300.— дин. и четврти по Дин. 600.— месечно. Како издржавање једне питомице стаје око 1.500.— динара, то се и за све ове плаћајуће, школа веома много материјално жртвује у циљу што већег броја пријема ученица и њихове спреме, за нудиљски позив у болницама и социјално хигијенским установама.

Да би била задовољена жеља Управе Школе у погледу стварања што већег броја стручних нудиља-сестара, а у исто време и да би било могуће издржавати што већи број питомица, Управа Школе закључила је, да се обрати градским општинама и самоуправним обласним одборима с молбом, да шаљу своје питомице, на терет свга буџета у школу за нудиље. Школа са своје стране чини им олакшицу у издржавању питомица, јер у место 1.500.— динара за једну питомицу, од самоуправних тела наплаћиваће по 1.000.— динара месечно, а остатак прима на свој терет.

Школа за Нудиље Црвенога Крста у Београду под надзором је Министарства Социјалне Политике, али у погледу издржавања подједнако суделује Црвени Крст и Министарство Социјалне Политике дајући сваки по 500.000 динара годишње најмање. — Ужива своју аутономију па стога се више као приватна установа и обраћа самоуправним властима, да је помогну.

Питање спремања нижег стручног санитарског особља, нудиља-сестара јесте веома прешно у нашој земљи. Нудиља — сестра је стручна лекарева помоћница и она је веза између народа и лекара, тако потребна веза, за извођење здравствене политике градских

општина. Начи оболеле, а не они лекара, предусрести болести, неговати здравственост омладине, јесу данас захтеви социјалне медицине, који се не могу запоставити ако се жели имати здрав народ. Није то питање само здравствено, већ и економско комуникално и национално, јер само здрав народ може стварати боље услове за културнији живот свих слојева његових у земљи, а према иностранству иступити као снажан премац у племенутој утакмици напредовања човечанства. За рад у здравственим градским установама — болницама, амбулантама, диспанзерима, домовима, станицама за прву помоћ, санаториумима и т. д. потребно је лекарима ослонити се на изучен персонал у првом реду на нудиље-сестре за оближње домове оболелих и давање упутства лекаревих за лечење и негу јесте неопходна нудиља. За посету по радионицама и предузећима, за присуствовање прегледа ђака у школама, за указивање градске помоћи невољнима и т. д. опет је потребна нудиља. Она мора бити у служби градске општине, стојати под надзором градских лекара.

Наши градови и самоуправне области све више отварају своје здравствене установе. И држава добрим делом преноси многе своје болнице и социјално санитарске установе на самоуправна тела. То значи, да ће самоуправна тела све више бити у стању развијати своју пуну делатност за унапређење народног здравља у својим градовима у својој самоуправној области. За те своје установе самоуправна тела несумњиво требају стручан нижи санитарски персонал, у првом реду нудиље-сестре. — Јер само са стручним особљем те установе неће бити једино на терет, већ и на корист народа. Стога управа школе и очекује, да ће самоуправна тела, градске општине нарочито, радо прихватити ову предусретљивост школе за нудиље и још ове јесени упутити о свом трошку већи број питомица.

Управа Школе за Нудиље Црвенога Крста уверена је унапред, да ће Савез Градова сагласити се са овим гледиштем, те ће топло препоручити градским општинама, да на терет својих буџета шаљу питомце у школу за нудиље.

Научна хроника

Урбански Институт Париског Университета

(Школа високих урбанских наука и општинске администрације)

(Наставак)

Посматране у главним потезима, урбанске студије обухватају научна расматрања о овим предметима:

Саобраћај. — Помоћу тачне документације сакупити све елементе питања која се односе на јавне путеве. Израдити путну мрежу ослањајући се на потребе до чијег се обима долази с поменутом документацијом.

Подела градског земљишта. — Извршити логичан распоред разноликих грађевинских центара и варошких квартова по претходном ислитивању нарочитих потреба дотичног места, да би се у будућем развоју града избегао органски неред од кога пате све наше вароши изидане без оваквих предвиђања. У неблаговремености ових претходних расматрања у циљу логичне расподеле јавних зграда, видимо узроке за појаву пуне грађевинске анархије у којој видимо измешане фабрике, школе, болнице, трговачке центре, станбене крајеве...

Хигијена. — При организацији једнога града унети исто старање о здравственом стању које се захтева при изради једне куће. Зар варош није, уосталом, кућа заједнице? И као што при подизању домова истичемо захтеве најбоље оријентације, сунчања, чистога ваздуха, канализационога положаја, тако исто при изградњи вароши морамо имати у виду савршено сунчање, добро проветравање, лако и потпуно чишћење терена.

Логична расподела слободних засађених простора дуж вароши представља плућа вароши, места одмора и радости.

Школска младеж — будући грађани градске заједнице — мора бити предмет најобимнијих хигијенских старања.

Методичким предвиђањем станбеног краја у граду, избећиће се познате социјалне и хигијенске опасности за градско становништво.

Најзад, естетика градова завршава научно излагање урбанизма. Она се бави изучавањем историјских лепота, предвиђа чување и заштиту објеката и споменика прош-

лости, примењује велике законе архитектонске складности на градску целину.

Овако замашни радови, којима води Градска Вештина, додирују многе области потпуно одвојеног професионалног знања, и један урбанист, носилац комуналне политике, морао би да располаже неком врстом универзалнога знања ако би могао једновремено да носи сва познавања научних питања из урбанске политике. Ова замршена знања о изради плана једне вароши не може да понесе само један човек.

Потребна документација, која служи као основица за израду плана, захтева сарадњу разноликих техничких општинских органа: Одељење за израду плана, Секретаријат Општине, Одељење за путеве, Одсек јавних радова, Здравствено одељење, Одсек школски, Одељења: Болничко, пијачно, водоводно, гасно, електрично и т. д. У многим случајевима снимак из аероплана даје потребно податке за израду потпуне основице плана. Израда плана, значи, тражи сарадњу: архитекте, инжињера и земљомера. Најзад, израда плана захтева и сарадњу свих оних одељења која су допринела потпуној документацији грађе. Како главни услов успеха лежи у потпуној сарадњи свих елемената подједнако корисних, потребно је улити им појам о корисности њихових комбинираних напора уместо да сваки од њих стоји затворен у својој надлежности. Тај појам заједничке сарадње свих одељења развија дух одбране виших интереса заједнице који су често у очевидној супротности с приватним интересима. Садашњи неред градских организа проистиче од занемаривања овога важног услова. Најпохвалнији технички напори, предузети ван ове главне директиве о заједничкој сарадњи, увећаће неред олакшавајући развој извесних организа на штету других.

Урбански Институт, схвативши важност оваквог метода рада, прописује и спроводи и теоријска предавања и практична извођења радова. У почетку свакога месеца додељују се теме за практични рад у наредном

месecu, а тиме је створена могућност дубљег разматрања тема и њихових поправки. Ученици су обавезни да поднесу секретаријату школе, чим ступе, све документе који би, по њихову мишљењу, представљали извесан интерес као евентуални радни материјал за извршење задатака тема), па било да су их ученици сами набавили, било да само назначе њихове изворе. О годишњим испитима води се рачун о ревности ученичкој уложеној у оваква истраживања. Ученици, пак, који оправдавају материјалну немогућност оскудицом времена за извођење радова на трасирању, могу изводити крокије на котам, оловком. Остали ученици завршавају крокије и њих преобраћају у корисне документе рада. Из општег скупа практичних радова извлаче се и умножавају најбољи, раздељују се учиницима и чине за све добру документацију рада.

Предавања из одсека Општинског Инжињерства имају за циљ да створе опште појмове о многобројним и разноврсним питањима на чије је познавање обавезан општински инжињер било у циљу непосредног њиховог решења, било у циљу контроле концесија или одговарајућих прописа који осигурава експлоатацију. Ова предавања немају за циљ да стварају техничке и научне појмове који сачињавају основицу оваквих студија, но од проблема, да изведу решења, теоријска и практична, која одговарају садашњици. Она почињу, прво, општим разматрањем плана вароши истичући онај интимни однос који постоји између припремања земљишта и подземља, прилагођавајући изабрано решење околностима места, нагиба земљишног, воденог тока и т. д. Она износе на потребан видик ону сталну везу између општинског инжињера и архитекта урбаниста. Затим се настављају разматрањем типова јавних путова који се бирају према важности места, природи саобраћаја и т. д. Ови општи појмови допуњавају се израдом потпуног пројекта јавног пута, било новог било у реконструкцији. Узимајући у обзир важност горњег строја и тротоара, изучавају се разнолики видови асфалтирања према ступњу развитка примењених метода данашњице. При овоме се обухвата и чишћење улица уз једновремено разматрање хигијенских правила којима се, с правом, придаје све већа важност. За-

тим, немогуће је одвојити питање поливања, метења, испирања и т. д. јавних путова без дубљег улажења у начине избацавања ђубрета, највиталнијег питања за све градове, јер се с општим отклањањем те врсте нечистоће према захевима здравствених начела има да разматра и извештај привредни интерес тога посла.

Саставни део ових предавања чине и испитивања на пољу саобраћајне и транспортне политике, при чему се разматрају разнолика решења с обзиром на врсту транспортног и превозног средства, издржљивост пута, привредне околности.

Поред тога, изучавају се разнолики начини фабрикације и достављања електричне снаге и гаса као и разнолика правила која омогућавају техничку и привредну експлоатацију оваквих предузећа.

Питање водовода и воде заузима најважније место у животу једног градског становника. Зато се овде изучавају до ситница сви подаци о природи разноликих вода, о начину њихова каптирања и стерилизације; о канализацији, машинским уређајима водовода и достављања воде. При овоме се намеће важно питање одвођења употребљене воде по разноликим системима и њеног пречишћавања (гнојење поља, билошко третирање итд.).

Потребно је истаћи, да се сваки од наведених проблема изучава теоријски, а нарочито практички и привредно, да би се за сваки посебни случај нашло решење које се најбоље прилагођава послератним приликама.

Таква предавања не представљају велики интерес само за градског инжењера, но још више и за градског администратора и чиновника ма којем одељењу општинске службе да припадају. Безбројни су примери који показују да се могла постићи и већа уштеда и јаче искоришћење једног општинског добра кад би се критички разматрали сви теоријски и практични подаци које пружа научна настава.

Велика и обимна научна грађа за предња изучавања налази се у библиотеци Урбанског Института, уређеној на начин који пружа најсвестранија искоришћавања.

При Урбанском Институту постоји, као његов саставни део, Одељење за административно усавршавање.

Општинска администрација постаје с да-на у дан све разноврснија и све замршенија. Тај факат утврђују сви они који имају везе с том администрацијом. Нови проблем, нарочито у градским центрима, нови закони за чију примену општина представља велико поље, траже у сваком тренутку учешће општине. А да би се правилно извршила та велика дужност, општина мора имати особље темељно упознато са свима питањима која искрсавају свакодневно пред општинску администрацију. Ово се нарочито односи на шефове одељења и секретаре општине.

Секретари и виши општински чиновници не смеју само познавати изгласане законе: они морају имати једну општу културу довољну да их оспособи за правилно испуњавање дужности које узимају све више важности. Пракса није довољна да образује администраторске техничаре. Ако се безбројна свакодневна питања трпају у један кош, ако је за правилно свршавање једнога посла у општини потребно „припитати претходника“, онда, заиста, настава општинске администрације не би била ни потребна.

Али, није тако. Стављени непрекидно пред нове ситуације, општински органи су приморани да мењају своје формуле. А то захтева извесну иницијативу коју могу да покажу само они чиновници који располажу довољно широким знањем да би разумели поступак, избегли некорисности и увек исти однос рада.

По себи се разуме важност ове више наставе у циљу јачег оспособљавања општинских службеника за вршење дужности и пријем виших положаја. Баш зато ова настава је и подешена на нарочити начин. Пре свега, она мора бити јасна, тачна и одвојена од општих идеја. Она је допуна и објашњење административне праксе, па зато с њом мора бити

у тесном додиру. У свом припремном курсу она пружа потребна знања свима кандидати-ма за општинске службенике, а у своје одсеку за усавршавање разрађује питања која су од значаја за општинске функционере.

Било би излишно истицати нарочиту важност овога одсека за усавршавање и сву корист за општине и њене чиновнике. Да би побудиле поједине своје чиновнике на више усавршавање у општинској администрацији, извесне општине су одредиле нарочити додатак оним својим чиновницима који стекну сведочанство о положеним испитима на овом Одсеку. Друге, пак, општине донеле су одлуку да у свој статут унесу одредбе о ослобађању од испита за оне чиновнике који су носиоци диплома Урбанског Института. Неке општине, свесне побољшања општинске администрације кроз јачу културу својих чиновника, подносе терете издржавања које изазива посеђивање предавања.

* *
*

Завршавајући овај приказ организације Урбанског Института, уверен сам да нису далеко дани када ћемо и ми бити прожети свешћу о вредности научне сарадње на комуналним питањима. Прелазећи преко досадашње праксе, која је занемаривала најосновнија начела једне велике организације као што је општина, ми морамо ући у ред културних центара који су кроз своју општину допринели величини свога народа и своје државе. Не треба губити из вида историјски развитак енглеских градова који су кроз своје муниципалне установе одржали пуну самосталност пружајући историјску одлику која нам објашњава многе особите црте у енглеској самоуправи и привреди.

Д. М. С.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

WWW.UNILIB.RS

комунистички архив:

О јевтинијем снабдевању Београда са животним намирницама, надзору и њиховом хемиском испитивању

Реферат председника општине од 24. јуна 1895. године, који је поднет одбору општинском 11. јула исте године.

(Наставак)

Као што видите, господо, предлози, које су ми дотична господа поднела за организацију јевтинијег провијантисања Београда своде се на ово:

1. Да се подигне централна пијаца у Београду и то покривена (Марктхал' зграда од гвожђа и стакла) у којој би општина давала под кирију поједине дућане и места за продавање.

2. Да се у близини вароши подигну сточни обори и марвена пијаца.

3. Да се оснује потрошачка задруга за млеко, масло и сир.

4. Да се одређује максимум цене хлеба.

5. Да се у могућој мери укину пиљари и прекупци.

Увиђајући и сам важност централне пијаце, дефинитивне општинске кланице и општинских обора за стоку, ја сам још пре ове преписке наредио инжењерског одељења општине да спреми пројекат и предрачун за ове општинске установе, а захтевао сам предрачун и од велике фабрике за гвоздене конструкције Ђорђа Бајхелта у Гринбергу (Шлезеја) о једној централној пијаци за Београд од гвожђа и стакла. Ја те пројекте и предрачуне још нисам добио, али судећи по ономе што сам у Европи видео, приликом проучавања трошарине, мислим да се нећу преварити ако претпоставим да ће нас модерно подмирење ових општинских потреба коштати можда до два милиона динара.

Међутим за главу целу овога реферата прилично је свеједно колико се ја сад у тој приближној цифри варам, јер баш и да претпоставимо да би општина решила да се поред својих других великих предузећа једновремено задужи и за ову суму, баш и да нађемо новаца под удесним условима, баш и кад би нам тачни рачуни о вероватним приходима од тих општинских институција показали, да би сами приједи плаћали интерес и отплату за цео уложени капитал, најзад, кад би могли претпоставити да се те све зграде могу свршити и служба у њима организовати за неколико месеци, што је немогућно, и зашто би сигурно годину две дана требало — велим баш да претпоставимо све то, да ли би успели да смањимо цену животних намирница пре него што трошарина отпочне функционисати?

Ја сумњам, а ево зашто:

У покривеној централној пијаци касапи ће добити дућан под кирију рецимо за 5 дук. месечно, а сада плаћају по 10—14 дук. у приватним кућама; марвени трговци, који догоне стоку за клање у Београд, плаћаће рецимо нешто мање у општинским оборима, него што плаћају приватнима. Да ли ће та једна околност бити довољна да смањи цену меса, да ли ће сама централна пијаца бити у стању да

изазове толико умножени догон стоке за клање у Београд, толику понуду, да цене морају пасти? Није вероватно, докле год стоку за клање могу да купују по унутрашњости и да догоне у Београд само велики капиталисти. То исто вреди и за остале животне намирнице, које су данас монопол у рукама малог броја прекупаца и земунских пиљарица.

После горких искустава која су београђани имали са потрошачким дружинама, ја сумњам да ће се наћи довољно одушевљења међу њима за оснивање једне потрошачке задруге за млеко, масло и сир. Тако исто не знам да ли би општина могла тражити и добити право на давање концесије на држање крава музара, и да би условљавање тих концесија обвезом да концесионари морају производити и масло, имало за последицу да те пијачне потребе постану јевтиније.

Ласно је одређивати максимум за цену хлеба, али се треба постарати да има јевтиног хлеба и онда, када је цена жити и брашну несразмерно велика, а да опет хлебари могу живети од свога заната.

Тако исто ми сви знамо колику штету чине прекупци и пиљари и произвођачима и потрошачима животних намирница у Београду, али много је лакше изрећи „да се укину пиљари и прекупци“ него што је наћи законског ослонаца за једну овако драконску меру и потребну потпору од полиције, која није у рукама општине, за извршење једне такве мере, која би толико људи оставила без хлеба.

Услед свију ових обзира ја сам дошао до убеђења: да ће се цене животних намирницама у Београду само тако моћи знатно спустити, ако општина, поред непрекидног старања за централну пијацу, кланицу и сточне оборе које треба да подигне и уреди колико јој пре средства допусте — уради да сва села и све вароши дуж државне железнице, за сад од Ниша до Београда, и сви произвођачи дуж Саве и Дунава имају рачуна и могућности да са својим производима конкуришу на београдској пијаци.

Да би се ово постигло требало би по моме, немеродавном мишљењу, урадити следеће:

1. Имала би се општина заузети код управе државне железнице и код дунавског бродарског друштва, да се удеси нарочита тарифа за подвоз животних намирница намењених београдској пијаци.

У Француској возе све железнице стоку за клање по следећој тарифи:

На сваки километар и на свако грло плаћа се:		
За вола	10	пара динарских
За теле или свињу	4	„
За овцу	2	„

Осим тога плаћа се за товарење стоке у вагоне и за извагомирање такса: за вола 50 пара динарских, а за свињу 20 а за овцу 5 пара динарских. Оваква такса за подвоз стоке и подобра тарифа за подвоз осталих животних намирница железницом, учинила је те данас не само цела Француска него и околне државе, нарочито Немачка и Италија, сваки дан суделују у снабдевању огромне пијаце париске потребама за живот.

2. Имала би општина завести нарочиту своју пијачну агентуру, у којој би био потребан број њених чиновника, којима би била дужност да на железници и на паробродској дебаркадери дочекују животне намирнице, које би произвођачи из унутрашњости слали на адресу општинске агентуре за београдску пијацу, да их примају, транспортују на пијацу и продају под непосредном контролом општинском а произвођачу новац пошаљу упутницом, задржавши, рецимо 1% за свој труд.

Да објасним овај посао примером:

Сељак или баштован нпр. у Лапову имао би да прода једно јуне или корпу јаја, или врећу жита, или котарицу зеља и поврћа или чабрицу кајмака, али он нема рачуна да се потруди због тога ни до најближе „чаршије“ у Баточини или Багрдану, једно што би изгубио цео дан рада у њиви или на ливади, а друго што и на тим „чаршијама“ није цена много боља за његове производе него што је у његовоме селу. Али када би тај исти сељак или баштованица знао, да он може, не макнувши из свог села, без икакве дангубе, сваки дан да продаје своје производе на београдској пијаци, пошто би он имао свој товар само да адресира општинској агентури за пијацу београдску, и да га на железничкој станици преда, па више нема да се брине, јер ће му после два дана пошта исплатити новца, за које је његов товар у Београду продат, мање 1% провизионе агенција — онда би он, ја држим, врло радо слао на београдску пијацу све што има за продају.

Што би важило за овога произвођача у Лапову, то би важило за све произвођаче дуж државне железнице и у оближњим селима.

На овај начин, мислим, да би се на београдској пијаци створила таква утакмица (конкуренција) и толика понуда, да би цена свима животним намирницама морала пасти на свој природни ниво, да би маса пиљара и прекупаца, без икаквих принудних мера, била постепено принуђена да тражи другог хлеба; да би капиталисти који данас, у пркос слободнога клања, држе у својим рукама монопол меса, исти за навек изгубили. Наравно све оно може се тако постићи ако општинска агентура за пијацу буде у својим пословима **апсолутна поштена**, тако да сваки произвођач у унутрашњости буде уверен да му се од продајне цене његових производа ни једна пара неће закинути, осем оног провизиона 1%. А ово није немогућно постићи, јер ако општина **ове своје агенте добро плати, ако им остави и онај 1% провизиона као мамузу на што већу вредноћу, онда ће ти општински чиновници имати тако знатне приходе на поштен начин, да ни један од њих неће ласно доћи у искушење да украде који динар, јер**

неће имати рачуна да за такву ситницу ризикује своју лукративну службу, јер ће имати уверења да ни кмет, који је добро плаћен, неће имати рачуна да трпи ни једног лопова у општинској служби.

Дакле, спуштене цене подвоза за животне намирнице, на железницама и паробродима које би се слале из унутрашњости државе на београдску пијацу, и **савезна и вредна општинска агентура за пијацу, биле би у стању по моме немеродавном мишљењу, спустити знатно цене животних потреба у Београду, пре него што би општина била у стању саградити централну пијацу, кланицу и оборе.**

Ово је главно.

А сад допустите да вам изнесем моје мишљење и о неким детаљним питањима.

Односно хлеба, општина би имала да уради следеће. Чим јој срества допусте ваља да подигне покривену житарску пијацу.

Ово би учинила не само да свагда у Београду буде за три месеца унапред потребна количина жита и брашна, што је врло важно у „гладним“ годинама, у времену разних политичких и социјалних криза, него би и велики део житарске трговине краљевства ударио преко Београда, а то је једно од животних питања за трговачку важност наше вароши.

Што се тиче цене по коју би се имао хлеб продавати у Београду, ту општини стоје два пута на расположењу: или да састави нарочиту комисију за хлеб у којој би били: представници општине, полицијски чиновници и представници хлебарског еснафа, па да та комисија редовно сваких 15 дана одређује цену хлеба према таласању у ценама жита, млевена, подвоза, горива, надница, дућанских кирија и т. д. или да оснује хлебарски резервни фонд, који би изравнао поменута таласања, и који би учинио да цена хлеба буде увек једна иста, ма како разне цене биле житу и брашну.

Ако би општина усвојила овај други пут, сво шта би ваљало урадити. Пре свега требало би израчунати из података за последњих 10 до 20 година средњу цену брашна и средњу цену свију осталих хлебарских трошкова, па узевши у обзир, да једна метричка цента брашна даје 130 килограма хлеба, ваљало би уз средњу цену свију трошкова хлебарских урачунати — 56 динара за рад, то јест за претварање једне метричне цента брашна у 130 килограма хлеба, и на тај начин би се добила стална нормална цена хлеба. Сад, ако би тачан рачун свега овога показао да би требало да нормална цена хлеба буде у Београду 20 пара динарских кило, онда би се хлеб по ту цену имао продавати и онда кад је цена брашну много јевтинија од средње цене нађене за дугачак низ година, али све што би хлебари на тај начин добили више, не припада њима, већ резервној хлебарској каси. Тако исто ако би цене свему ономе што је нужно за фабрикацију хлеба јако поскупиле, хлебац би се имао ипак продавати по 20 пара динарских кило, али све што би због тога хлебари штетовали, имало би им се накнадити из резервне хлебарске касе. Ова каса или фонд, ако би се оснивао у време када хлеб кошта саме хлебаре више од 20 пара на кило, морао би засновати једним малим зај-

мом хлебарског еснафа или помоћу из општинске касе.

Да ли би се рентирало општини да оснује своју општинску парну хлебарницу, то би било питање засебног рачуна у коме би били чиниоци: број становништва и доказани факт да једно на друго за сваку „душу“ ваља рачунати по 415 грама и 29 центима хлеба дневно. Како је већ, приватном иницијативом основана једна парна хлебарница у Београду, која ће кроз који дан почети да ради, ја нисам нашао за потребно да предузмем овакво израчунавање.

*

Остављајући на страну питање о томе, да ли би општина имала право да таксира хлеб, мислим да треба предложити још једну новину на нашој пијаци, од које се такође надам да би оборила цену меса. Осем олакшице у тарифи за подвоз живе стоке, осем општинских агената, који би се старали да ту стоку дочекују и приме на железници и на паробродској дебаркадери, да одведу на општинску кланицу и да продаду месо и т. д. требало би завести и шињање тазе меса железницом на београдску пијаци, које би општински телали на пијаци продавали јавним надметањем. Оваком лицитацијом меса продато је 1868 године на париској пијаци двадесет милиона кила свежег меса.

Од врло великог уплива је на цену меса и оно што марвени трговци и касапи имају да плаћају општини за употребу општинских установа. Неће бити излишно да на овоме месту прибележим шта наплаћује париска општина за употребу њених институција.

За пуштање у општинску марвену пијаци плаћа се: за вола 2.50 динара; на теле 1 динар; на свињу 50 пара; на овцу 25 пара. Осем тога за свако грло стоке за клање, продато или непродато, плаћа се за преноћиште у општинској покривеној пијаци, односно у њеним шталама, такса која варира од 10 до 50 пара (од овце до вола).

У општинској кланици не само да се наплаћује варошка трошарина (12 пара динарских на кило) него и такса за клање у општинском заводу. Ова износи две паре дин. на кило. Са те две паре извадила је општина париска цео колосални трошак који је имала док је подигла читаво предграђе општинских зграда, које се данас зове општинска кланица у Паризу.

За сва питања која се тичу потрошње меса у некој општини, важно је знати колико у средњу

руку сваки становник троши дневно те животне намирнице.

И то је у Паризу тачно израчунато. Тамо сваки становник троши годишње 69 кила и 28 грама говеђине, или по 189 грама и 8 центиграма дневно, а свињског меса по 10 кила и 90 грама годишње или 29 грама и 8 центиграма дневно.

Ако је веровати књигама г. Панђеле, који је неколико година држао монопол меса у нашој општини, потрошња говеђег меса у Београду (без лиферирације за војску) износила је 1,200.000 ока годишње, то значи рачунајући становништво Београда без војске за 35.000 душа, да је с главе на главу потрошено годишње 57.14 ока говеђине. Али канда ова цифра неће бити тачна, јер лане је заклато само на општинској кланици:

а) 8539 волова и бивола по 350 кила чини 2,988.650 килогр.

б) 1105 крава, по 210 килограма у средњу руку чини 232.050 кила.

в) 1077 комада телади по 65 кила једно на друго чини 70.005 кила.

Дакле, лане је саме говеђине заклано у општинској кланици, потрошено 3,290.705 кила. Како је овде урачунат и „тајин“ т. ј. месо клато за војску и за кажњенички завод онда нам ову количину ваља поделити са 40.000 становника, и онда добијамо податак да сада Београђани троше говеђине с главе на главу по 82.25 кила годишње.

Узевши у обзир да је лане плаћена општини такса за клање 34.356 јагањаца и јаради, за 5298 оваца и коза, за 11.504 свиње и за 3281 прасици, и урачунавши у средњу руку једну свињу са 100 кила, једно прасе са 5 кила, једну овцу са 20 а јагње са 5 кила, то је лане у Београду потрошено: — осим онога што је заклато по приватним кућама, механима, саланам и т. д.

1,150.400 кила свињетине

171.780 „ јагњетине

105.960 „ овчевине

16.405 „ прасетине

Свега 1,444.545 кила меса од ситне стоке, то значи да је осем 82.25 кила говеђине, сваки београђанин потрошио другог меса још по 86 кила. То ће рећи да се у Београду троши осим пернате живине и рибљег меса, с главе на главу по 116.25 кила меса годишње, или по 345 грама разног меса дневно, у округлој цифри.

*

(Наставиће се)

СЛУЖБЕНИ ДЕО:**Рад Општинског Одбора****ЗАПИСНИК****Двадесет пете Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 5. јула 1929. год. у 10.30 часова пре подне.**Председавао Председник г. *Милош Савчић*.Деловођа, Д-р *Сава Мојић*.

Од једборника били су г. г.: *Васа Лазаревић*, Д-р *Букић Пијаде*, Д-р *Љ. Стојановић*, Д-р *Лазар Генчић*, Д-р *Драг. Ђ. Новаковић*, Д-р *К. Милошевић*, *Јосиф Фрид*, *Ранко Живковић*, *Драг. Матејић*, инж. *М. М. Сокић*, *Шемајо де Мајо*, *Х. М. Ребац*, *К. Савић*, *Ђура Бајаловић*, *Негослав Илић*, Д-р *Александар М. Леко*, *А. Фрит*, *Бл. Ј. Антонијевић*, *Милован Матић*, Д-р *Страшимир Љ. Милетић*, Д-р *Мића Анић*, *Тихомир Панић*, *Трифун Јовановић*, Д-р *М. Недељковић*.

I

Пошто је деловођа прочитао записник више одборника пријавило се за реч ради стављања примедбе на исти.

Међу првима одборник г. *Ранко Живковић* примећује да у записник није унесено: да г. *Милан Стојановић* доцније при гласању о предлогу Суда, није повукао своју изјаву потписану од још петорице одборника и да није одустао, после обавештења датих од стране Председника на конференцији од захтева садржаних у поменутој писменој изјави.

Одборник г. *Тихомир Панић* изјављује, да не прима записник јер налази да у њега није унесено све оно што је говорено и да не одговара суштини донесене одлуке.

Исто тако и одборник г. *Д-р Страшимир Милетић* изјављује да не може гласати за записник са прошле седнице јер налази да је неверно изнесено оно што је говорено на тој седници и тражећи да се састави нов записник изјављује да ће гласати против.

Одборник г. *Д-р Мића Анић* каже да је тражио поименично гласање на прошлој седници, а то није унесено у записник. Мисли да г. Председник тај његов захтев или није чуо или није хтео да чује. Гласање против.

Одборник г. *Милић Сокић* у подужем говору критикује записник прошле седнице и примећује да његов говор није унесен. Изјављује да не може да одобри записник који је овако кратко и непотпуно састављен и да не може за двадесет и пет година унапред примити одговорност за овакву одлуку. Због тога ће гласати против записника.

Одборник г. *Д-р Лазар Генчић* напомиње да ће, и ако није био присутан на прошлој седници, гласати против записника јер је

против тога да се Централа уступи страном друштву.

Председник г. *Савчић* одговарајући предговорницима изјављује, да ће њихове примедбе бити унесене у записник, а што се тиче поименичног гласања тврди да је после дискусије а пре гласања питао Одбор да ли жели поименично гласање или гласање устајањем и седањем. Сви су одобрили да се гласање обави устајањем и седањем. Напомиње, да је то питање два пута поновио и гласање је тако и обављено. Изјављује да није чуо ни један глас који је тражио поименично гласање, а гласање је испало тако да су сва гласода седела а само су тројица устали, према чему је и објављен резултат тога гласања. Према томе постоји неоспоран факат да је Одбор то решио и ствар је тиме ликвидирана.

После краћих примедба одборника г. *Васе Лазаревића* који тражи да се записник исправи и г. *Негослава Илића*, који тражи да се седница претвори у конференцију, Председник г. *Савчић* ставља записник на гласање.

Гласа се поименично.

Деловођа г. *Д-р Мојић* прозива присутне одборнике. За записник гласало је 12 одборника и Председник г. *Савчић*. Против записника гласало је 12 одборника. После бројања Председник објављује, сходно закону, да је записник са прошле седнице примљен са 13 против 12 гласова.

После примљеног записника Председник даје изјаву у којој каже да је пре гласања о предлогу Суда на прошлој седници саопштио одборницима да сваки може гласати према своме убеђењу. Ову изјаву г. Председника потврђују и одборници г. г. *Д-р Мића Анић*, *Хасан Ребац* и *Милован Матић*.

II

1. — По тачци — саопштења деловођа чита представку Председника г. *Савчића* упућену одбору којом Председник извештава одбор да ће отићи на одсуство од 4—6 недеља и да ће га у смислу законских прописа у одсуству замењивати први Потпредседник г. *Д-р М. Стојановић*.

2. — Исто тако прочитано је и писмо одборника г. *Тјешимира Старчевића* којим извештава да на седнице одборске неће моћи долазити два месеца због одласка на лечење.

3. — На предлог Суда АБр. 14377 Одбор

РЕШИО:

Да се прими следећи списак присутних грађана при кривичним ислеђењима код иследних власти:

I

За квартал Дорћолски

1. — Бошко Ђирић, рибарски трговац, Драчка ул. 8.
Заменик: Андра Петровић, надзор. Мин. Фин. у пенс. Душанова ул. (кафана „Македонски Цар”).
2. — Коста Скендербеговић, пензионер, Скендербегова бр. 37 или 39.
Заменик: Драгутин Васиљевић, кројач продужење Позоришне улице.

II

За квартал Варошки

1. — Димитрије Марић, кафеџија (кафана „Дорћол”).
Заменик: Таса Марковић, учитељ у пенс. Васина улица.
2. — Хаим Теста, сензал, Јеврејска ул.
Заменик: Фрања Вагнер, машин. бравар, Добрачина бр. 7.

III

За квартал Теразијски

1. — Мил. Наумовић, пензионер, Краља Милутина ул.
Заменик: Драг. Поповић, пенс. Општине Београдске Кр. Милана 41.
2. — Милан Александрић, Београдска бр. 5.
Заменик: Богдан Стојановић, обућар, Кајмакчаланска ул.

IV

За квартал Врачарски

1. — Милош Милошевић, учитељ у пенс. Ђаковичка 13.
Заменик: Михаило Михаиловић, учитељ у пенс. Гвоздићева бр. 4.
2. — Младен Полошац, потпуковн. у пенс. Макензијева 68.
Заменик: Вујица Обрадовић, трг. Макензијева бр. 66.

V

За квартал Савамалски

1. — Марко Марковић, учитељ у пенс., Поп Лукина бр. 4.
Заменик: Мих. Граовац, фабр. намештаја, улаз Босанске и Кајмакчаланске ул.
2. — Милосав Мишић, трг. књига, Сарајевска улица
Заменик: Таса Неранџић, трг. Карађорђева улица.

VI

За квартал Палилулски

1. — Радован Здравих, обућар, Раденичка ул. бр. 9.
Заменик: Ђорђе Шојић, кројач, Ратарска ул.
2. — Света Ивковић, учитељ у пенс. Ратарска ул. бр. 30.
Заменик: Милан Бабић, кројач, Таковска ул.

VII

За Топчидерски Комесаријат

1. — Нићифор Миленковић, трг.
Заменик: Радисав Ђурић, трг., Војводе Мишића 80.
2. — Вићентије Лазовић, трг. Мајданска 25.
Заменик: Јанко Галовић, трг. Јатаган Мала II ред.

VIII

За Одељење Јавне Безбедности

1. — Милорад Пантић, каф. Јованова ул. 35.
Заменик: Љубиша Живковић, каф. Краљев Трг. 9.
2. — Танасије Цекић, кафеџија, Змаја од Ноћаја 7.
Заменик: Мика Алфандари, каф. Краљев Трг 8.

IX

За Одељење Опште Полиције

1. — Влада Јовановић, фризер, Ђуре Даничића 8.
Заменик: Влада Стојановић, трговац, Васина 23.
2. — Светозар Лазаревић, учитељ у пенс. Доситијева 11.
Заменик: Љубомир Хацић-Бошковић, трговац, Краљев Трг 21.

X

За Саобраћајно Одељење У. Г. Б.

1. — Милан Маџаревић, фризер, Поенкареова ул. 14.
Заменик: Радомир Генић, друкер, Обилићево Венац 5.
2. — Стеван Вујошевић, обућар, Поенкареова ул. 20.
Заменик: Љубиша Павловић, кројач, Обилићев Венац 35.

Против овога предлога изјашњава се одборник г. Д-р Страшимир Милетић и г. Милић Сокић.

III

Председник г. Савчић саопштава да је Суд решио, да Општина Београдска упише акција Привилеговане Аграрне Банке у износу од 1,000.000.— динара.

Одбор је затим

РЕШИО:

Да Општина Београдска упише акција Привилеговане Аграрне Банке у износу од 1,000.000.— динара.

IV

По четвртој тачци дневног реда — на-

бавка угља — није решавано услед одласка више одборника.

Због тога је Председник закључио седницу у 12.10 часова у подне.

Председник

Београдске Општине,
Милош Савчић, с. р.

Деловођа,

Д-р Сава Мојић, с. р.

ЗАПИСНИК

Двадесет шесте Редовне Седнице Одбора Општине Београдске, одржане 11. јула 1929. год. у 6 часова по подне.

Председавао Председник г. Милош Савчић.

Деловођа, г. Д-р Сава Мојић.

Од одборника били су г.г.: Д-р Б. Пијаде, Душ. Ђ. Миличевић, Д-р Љуб. Стојановић, Д-р Лазар Генчић, Д-р Мића Анић, Тихомир Панић, Алберт Фирт, Д-р Александар М. Леко, инж. Ран. М. Аврамовић, Ранко Живковић, К. и Гновић, Драг. Матејић, инж. М. Сокић, Х. М. Ребац, Негослав Илић, Ђура Бајаловић, Миливоје Матић, Б. Ј. Антонијевић, Д-р Страш. Љ. Милетић, Шемаја де Мајо, Д-р Драг. Аранђеловић, Јов. Дравић, рБанко Поповић, Јеша Ј. Поповић и Јосиф Фрид.

I

По прочитаном записнику одборник г. Д-р Страшимир Милетић ставља краће примедбе на исти и тражи да се записник исправи са уношењем имена одборника који су одборници на прошлој седници гласали за а који против.

Председник прима ову примедбу.

Одборник г. Д-р Мића Анић примећује да је погрешно забележено као да је он на прошлој седници потврдио изјаву г. Председника о саопштењима на конференцији одборника. Сем тога одборници г.г. Хасан Ребац, Милић Сокић и Тихомир Панић, такође траже да се у записник унесе поименично гласање о прошлом записнику.

Одборник г. Алберт Фирт начелно примећује да не може бити речи о томе да се гласа за или против записника, него за или против примедба записника.

После тога записник је примљен.

II

1. — Председник г. Савчић саопштава Одбору да је умро одборник Ђорђе Радојловић, и позива одборнике да му одаду помен. Сви присутни одборници устају и узвикују: **Слава му!**

2. — Потпредседник г. Зађина чита саопштење Суда о одржаној лицитацији за калдрмисање Немањине улице са предлогом Суда о томе предмету.

После начелних примедба одборника г.г. Шемаја де Мајо, Д-р Букића Пијаде, Д-р

Страшмира Милетића и Д-р Драг. Аранђеловића о томе, да би ово саопштење требало да чини засебну тачку дневног реда, како би и Одбор могао на њему сарађивати или да се бар изнесе пред Правну Секцију, Председник г. Савчић одговара, да о целом предмету решава Министар Грађевина и да Одбор сада не би имао шта да одобрава или неодообрава и зато ово може да се упути одбору као саопштење. У прилог мишљења г. Председника изјашњава се и одборник г. Драгиша Матејић.

Затим је Одбор на предлог Суда АБр. 14699

РЕШИО:

Да се калдрмисање Немањине улице I и II дела од Железничке Станице до Славије са каменом коцком изда у рад најјевтинијем поњуђачу Предузећу „Фундобетон“ за цену од 4,202.255,11 дин., коју је цену предузеће понудило на дан одржане оферталне лицитације 8. јула 1929. год., а која је лицитација одржана према решењу Господина Министра Грађевина Бр. 20418 од 3. VIII. 1928. год.

Исплата овога рада у I и II делу Немањине улице извршиће се из Калдрминског Фонда према решењу Господина Министра Финансија Ц.Бр. 21095 од 29. маја 1929. год.

3. — Исто тако Одбор је примио саопштење о калдрмисању Вилзоновог Трга и на предлог Суда АБр. 14700

РЕШИО:

Да се усвоје измене пројекта за калдрмисање Вилзоновог Трга, које су у складу са Генералним Планом и нивелетом околних улица. За извођење ових радова одобрава се вишак од 1,846.220,40 дин., од које суме 1,820.806.— динара пада на вишак радова а 25.414,40 дин. на набавку потребних кривих ивичњака.

Вишак радова од 1,820.806.— дин. да се уступи Предузећу „Феникс“ коме је већ раније уступљено калдрмисање Вилзоновог Трга и које га данас извршује.

Издатак за овај вишак радова пада на терет кредита Калдрм. Фонда од 18,405.198,46 дин., а према одобрењу Господина Министра Финансија Ц.Бр. 18031/28. г. и Ц.Бр. 21095/29.

год, а из постигнутих уштеда одобрена своте од 5,289.784,58 дин. из истог кредита за калдрмисање Немањине улице.

4. — Одбор је примио к знању саопштења одборника г.г. Михаила Ђурића и Драг. Милошевића да због лечења не могу присуствовати седници.

5. — Затим је општински пуномоћник г. Богомир Богић прочитао извештај о стању наплате заосталих и ненаплаћених прихода у појединим општинским одељењима.

О његовом извештају развила се дужа дискусија.

Међу првима одборник г. Д-р Драг. Аранђеловић констатује да извештај садржи поражавајуће ствари и да се из њега добија утисак да се општинска имовина сматрала као алај-бегова слама и од стране њених чиновника и од стране грађана Општине Београдске. Пита се шта би требало урадити да се овакве ствари онемогуће у будуће, и закључује да би општинска привредна предузећа као што су трамваји, осветлење и водовод требало предати у руке приватног капитала и моли Општински Суд да у томе смислу учини енергичан корак. На крају пита, је ли од стране државне власти штогод предузето против чиновника који су упропастили 42 тужбе поднесених за наплату општинских тражбина.

Председник г. Савчић одговарајући г. Аранђеловићу мисли, да се са добром вољом и бољом организацијом и општинска предузећа могу водити приближно као и приватна. Кад се изврши реорганизација и кад се свако постави на своје место и кад свако буде плаћен према својој способности и буде радио колико год може, тврди да ће и резултати бити други него што су до сада били. Напомиње, да је Суд вољан да прими сваки савет од општег интереса како би се Општина довела у ред.

Одборник г. Ранисав Аврамовић такође налази да су ствари које су констатоване у извештају општинског пуномоћника поражавајуће, али држи да би Општински Суд требао да саопшти нешто и о позитивним мерама које мисли предузети да се злоупотребе у будуће спрече. Начелно говорећи о предлогу г. Аранђеловића да би општинска предузећа требало дати приватном капиталу мисли, да се с тим не би много бољи резултати постигли. Нигде скоро није наишао на случај да једна општина даје своја привредна предузећа приватним личностима. Јер та предузећа неоснивају се само за добијање новца већ треба да служе и хуманим циљевима. А једна банка или један странац неће много водити рачуна о томе у колико ће бити хумане и социјалне потребе једног рада задовољене. Мисли, да се и код нас може наћи

људи и верује да ће и општина такве људе наћи који ће њеним предузећима управљати како је то потребно.

Председник г. Савчић у одговору на приредбе предговорника излаже у каквом су стању затечена предузећа општинска кад је садашња Управа примила дужност. Напомиње, да ће се приступити реорганизацији у Књиговодству и Благајни као и у Таксном Одељењу и Трошаринском. Прима сарадњу одборника у томе раду и пристаће на сваки искрен договор у општем интересу.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић говорећи о поменутом извештају општинског пуномоћника констатује да се цифре које је сада чуо и оне које су већ делимично објављене преко новина не подударају тачно. Ранији начин наплаћивања струје преко Поштанске Штедионице путем чекова није био добар. Чуо је да је читав низ признаница са ових чекова о овим наплатама спаљиван. Држи да у изналажењу цифара о ненаплаћеној струји треба бити потпуно објективан, непристрасан и тражити праву истину. Општински адвокат свој посао треба да прошири на целокупну општинску администрацију и све општинске установе и њене органе. Контрола треба да буде ефикасна и стална. Моли г. Председника да појача колаборацију са Одбором, и зато мисли да би требало основати разне секције.

Одборник г. Милован Матић начелно говорећи о питањима која су се чула поводом прочитаног извештаја држи да и о питању вођења општинских предузећа треба да се чује свачије мишљење у одбору па тек онда да се донесе закључак. Предлаже да више одборника разних занимања сарађују са Општинском Управом на томе питању и својим саветима припомгну да се ово што желимо уреди како треба.

Одборник г. Алберт Фирт моли Општинску Управу да продужи у правцу у коме је почео општински адвокат. Налази, да је и у Управи Општинских Добра исто толико хаос као и у Електричној Централни где има око 300 позиција које су означене као пропала вересија. Износи поједине примере рђавога газдовања са општинским добрима. Има прилично много општинских добара која су насељена а која не плаћају кирију. Држи да би требало поступити по извештају Анкетног Одбора о раду Општине од 1919. до 1926. год. који је штампан у књизи „Београдска Општина“. Тај извештај садржи разне злоупотребе које су појединци вршили на општинским добрима и имањима. Треба дакле предузети најстрожије мере да се ненаплаћени приходи наплате и злоупотребе спрече, а после може да се расправља и решава о томе дали да се општинска привредна предузећа препусте приватним лицима.

Одборник г. Д-р Лазар Генчић говорећи о важности прочитаног извештаја мисли, да је приликом читања имена лица и фирми у поменутом извештају од којих Општина има потраживања требало поступити мало обазривије. Налази да има и других начина да се обавезе тих лица наплате.

Г. Богомир Богић, адвокат општински, извештава одборнике да су сва та лица опоненту претходно једном картом и писменим листовима. Тек после тога он је добио налоге да дужнике позове за наплату. Од 25. маја т. ј. још дана кад је овај извештај поднет Суду велик број дужника јуздавао се адвокатској опомени. Износи позитивне предлоге које је учинио у једном нарочитом извештају који је поднео Суду 14. јуна о томе, шта је предувело за наплату заосталих општинских потраживања.

Тиме је дискусија о извештају општинског адвоката завршена.

III

По трећој тачци — набавке материјала на рачун репарација, Председник г. Савчић обавештавајући одборнике да је са Владом постигнут споразум да Општина на име репарација добије извештан материјал за водовод, канализацију, Пожарну Чету, Санитет, Возни Парк и Електричну Централу, предлаже да се прими одлука која је у Управном Одбору Општинске Штедионице донесена да се изузме обвезница ратне штете у износу од 49 милиона колико је потребно за набавке на име репарација и да се вишак обвезница које су код Државне Хипотекарне Банке ломбардоване по 300.— дин. по комаду, унеке као гаранција.

Одборник г. Д-р Страшимир Милетић говорећи општинско о ранијим набавкама на рачун репарација налази, да по статуту за ратну штету за набавке овога материјала има да се

распише. лицитација по формулама која је позната. Мисли, да би тако требало да поступи и Општина.

Председник г. Савчић тврди да је тако и поступљено. Наручене су за Управу Водовода све цеви које су јој потребне, водомери и неколико мотора. Али како су цеви и канализација водовода картелисани у целој Европи великих разлика у ценама није било.

Одборник г. Милић Сокић налази, да је пред Одбор требало изићи са експозеом о текућим радовима који се мисле предузети као и о порученим набавкама на рачун репарација. Мисли да је право општинског одбора да одобрава набавке и да се исте без одобрења општинског одбора не могу извршити. Зато што одбор није решавао о том питању не би могао пристати да се ово одобри.

Председник г. Савчић каже да је с Владом још пре два месеца постигнут споразум по томе питању. То је требало хитно решити и што пре донети дефинитивну одлуку.

После краћих објашњења између г.г. одборника Милића Сокића, Д-р Страшимира Милетића с једне стране и Председника г. Савчића с друге, одборник г. Бранко Поповић примећује да у овом питању није поступљено по предвиђеним формама. Налази да би о целом питању требало Одбор обавестити.

Председник г. Савчић одговара да су сва одељења поднела извештај и списак потребног материјала. Одбија категорички тврђу да се у опште ради тајанствено.

После краћих објашњења између Председника и г. Б. Поповића, Председник скида трећу тачку с дневног реда и закључује седницу у 10.30 часова у вече.

Деловођа,

Председник

Д-р Сава Мојић, с. р.

Београдске Општине,
Милош Савчић, с. р.

Решења Суда, наредбе и саопштења

Наредба чиновницима

И поред до сада постојећих наређења Суда многи чиновници и службеници појединих Одељења напуштају своју дужност и иду од канцеларије до канцеларије, тражећи приватна обавештења била за себе или за друга лица.

Како се тиме квари ред и онемогућава исправан рад, то Суд Општине Града Београда

НАРЕЂУЈЕ:

Да чиновници и службеници могу само службено, или по писменом одобрењу шефа Одељења, ићи по Одељењима и свршавати само своја хитна и најнужнија посла, у најкра-

ћем времену, и одмах се враћати на редован посао.

Примети ли се ко од чиновника или службеника, да је дошао у друго одељење без писменог одобрења свога шефа, а да је своју дужност напустио казнићу га најстрожије, а по поновљењу биће кажњен отпустом, ово важи и за уредан долазак и излазак из канцеларије. Предње наређење саопштиће г.г. шефови свом особљу на потпис, а о извршењу стараће се.

АБр. 16191 од 26. јула 1929. год.

Председник
Београдске Општине,
М. Савчић, с. р.

Заступник Господина Председника.

На основу чл. 103. Закона о Општинама

НАРЕЂУЈЕМ:

Да ме за време одсуства у дужности заступа г. Д-р Милослав Стојадиновић, потпредседник; г. Стојадиновића г. Војислав Зађина, потпредседник а да г. Зађину потпредседника у дужности заступа поред своје редовне дужности кмет-правник г. Исидор Протић.

Предња се наредба доставља ради знања и управљања.

АБр. 16262 од 27. јула 1929. год.

Председник
Београдске Општине,
М. Савчић, с. р.

Наредба о канцеларском радном времену

На основу чл. 103. Закона о Општинама

НАРЕЂУЈЕМ:

Да радно време у свима канцеларијама Општине Београдске и Дирекције Трамваја и Осветлења почев од 23. јула 1929. год. па до даљег наређења Суда буде од 7 до 11 часова пре подне и од 16 до 19 часова по подне изузимајући суботу када ће се радити од 7 до 13 часова.

Наредбу у препису доставити свима Одељењима и Дирекцији Трамваја и Осветлења.

Персонални Одсек да ову наредбу изврши.

АБр. 16009 24. јула 1929. год.

Потпредседник
Београдске Општине,
Вој. Зађина, с. р.

Наредба техничком особљу Општине Београдске

Уверио сам се и писмено ми је достављено од стране Инжињерске Коморе, да извесна г.г. инжињери, архитекти и геометри те Дирекције чија су и имена поменута, раде приватне радове, ма да за то немају потребног овлашћења.

Да се ови случајеви не би у будуће поновили и довели до одговорности дотична лица

НАРЕЂУЈЕМ:

1. — Да ни један инжињер, архитекта, нити ма ко од другог техничког особља, не сме вршити никакву приватну праксу, нити ма какве сличне послове ван своје надлежности у Техничкој Управи.

2. — Сваки онај који се о ову наредбу и прописе на којима је она заснована, буде огрешио, по утврђеној кривици, биће кажњен

отпуштањем из Општинске службе и достављен Инжињерској Комори, да против њега предузме законске мере.

3. — Ову наредбу саопштити на потпис свему техничком особљу и по том је прикупати на видном месту у просторијама техничке Управе.

Из Суда Општине Града Београда — 18. марта 1929. год.

Потпредседник
Београдске Општине,
Вој. Зађина, с. р.

Отпуштени из општинске службе.

Решењем Суда Општине Града Београда од 13. јула т. г. и од 17. јула 1929. год. отпуштени су у интересу службе и одржања рада у истој, по казни, а без права на отпуснину:

- 1.) Бабић Драгутин, шеф Финансијске Управе О.Г.Б.
- 2.) Вајда Мартин, секретар Финансијске Управе О.Г.Б.
- 3.) Тодоровић Светислав, архивар.
- 4.) Сувајцић Драгољуб, протоколита.
- 5.) Поповић Милан, инж., референт Одсека Возног Парка.
- 6.) Нешић Милутин, благајник Дирекције Трамваја и Осветлења.

Из Персоналног Одсека Суда Општине Града Београда.

Пажња свима овлашћеним инсталатерима и претплатницима осветлења**— Правилник за извођење инсталација —**

Суд Општине Града Београда решењем својим ДБр. 10062 од 12. IV. о.г. усвојио је за Дирекцију Трамваја и Осветлења „Правилник за извођење инсталација“ израђен од Клуба електро-машинских инжењера Удружења Југословенских Инжењера и Архитекта — Секција Београд.

Позивају се електро-инсталатери и претплатници да се при извођењу инсталација од 15. августа о. г., када овај правилник ступа на снагу, придржавају истог, пошто ће се по њему вршити контрола и пријем инсталација од стране стручних органа Дирекције Т. и О.

Правилник је оштампан у књизи: „Модерно извођење електричних постројења г. *Игора Језопова*, инжењера Дирекције Т. и О., а може се добити у свакој књижари или у Инсталационом Одсеку Дирекције Т. и О.

Цена књизи је 50.— динара.

Из Дирекције Трамваја и Осветлења ДБр. 13689 од 25. јула 1929. г.

Преглед

Оствареног прихода Б. Општине за време
од 1. I. до 31. V. 1928. и од 1. I. до 31. V. 1929.

1928.		1929.		ПРИХОД	НА ПЛАЋЕНО			
Парт.	Поз.	Парт.	Поз.		Од 1/I—31/V 1928.		Од 1/I—31/V 1928.	
					Динара	п.	Динара	п.
I. Редован Приход								
А. Дажбине								
1.	1	1	1	1. Пореза а) Прирез Од приреза 10% непоср. пореза и 2.— дин. од сваког пор. обвезника у Бео- град. Општини.	392.340	36	10.263	31
2.	1-24	2	1-24	б) Трошарина	16,853.630	79	16,541.219	25
4.		3		Б) ТАКСЕ				
	1		1	Опште таксе (Т.Бр. 333—358)	551.314	80	436.430	50
	2		2	По грађ. спору (Т.Бр. 359—369)	7.749	—	7.617	50
	3		3	По крив. делу (Т.Бр. 370—372)	29.246	—	15.130	—
	4		4	Извршне таксе (Т.Бр. 373—378)	452.876	70	463.958	—
	5		5	Санит. таксе (Т.Бр. 379—381)	238.750	80	239.478	40
	6		6	Кланич. таксе:				
				а) говеђе аренде	712.233	60	695.319	45
				б) телеђе „	627.589	—	545.135	80
				в) свињске „	979.246	50	937.954	70
				г) ситни преживари	176.805	—	142.005	20
	7		7	Од изношења ђубрета и сметлишта из домова (Т.Бр. 383)	855.585	50	828.111	70
	8		8	Од чишћења улица (Т.Бр. 384)	861.166	75	773.994	50
	9		9	Грађевинске таксе (Т.Бр. 385—392)	369.084	20	317.104	70
	10		10	За обезбеђење од пожара 10% од не- поср. пореза на зграде (Т.Бр. 393)	29.831	—	—	—
	11		11	За дозволу за вађење леда (Т.Бр. 395)	—	—	2.270	—
	12		12	За запремање тротоара и улица (Т.Бр. 396)	78.867	65	91.969	50
	13		13	За запремање земљишта на трговима	2,931.387	80	2,252.164	45
	14		14	За пристајање уз обалу пароброда и др. плов. објеката (Т.Бр. 398)	—	—	648.909	91
	16		16	За држање лукс. кола и фијакера за личну употребу (Т.Бр. 400)	100.140	—	131.390	—
	17		17	За држање аутомобила за личну упо- требу (Т.Бр. 401)	235.960	—	484.200	—
	18		18	За дозволу стојања аутомобила и ко- ла на одр. станицама (Т.Бр. 402)	147.004	—	177.305	58
	20		20	За истицање и држање фирми (Т.Бр. 404)	14.700	—	788.255	—
	21		21	За одобрење сталног и несталног ле- плења плаката (Т.Бр. 405 и 405 а)	23.342	—	5.000	—
	22		22	За дозволу држања паса у вароши (Т.Бр. 406)	16.450	—	71.600	—
Пренос:					9.439.330	30	10,055.304	89

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

1928.		1929.		ПРИХОД	НАПЛАЋЕНО			
Парт.	Поз.	Парт.	Поз.		Од 1/1-31/V 1928.		Од 1/1-31/V 1929.	
					Динара	п.	Динара	п.
				<i>Пренос:</i>	9,439.330	30	10,055.304	89
	23	23		За приређивање концерата, балова и др. (Т.Бр. 407)	1,126.010	76	948.572	22
	24	24		Такса за странце (Т.Бр. 409)	586.414	—	488.907	70
	25	25		Такса на новч. заводе и осиг. др. на чисту добит (Т.Бр. 410)			647.891	35
				Свега по парт. 4. и 3. наплаћено	11,151.755	06	12,140.676	16
				2. Остале таксе				
5		4		а) Санитетске таксе				
	1	1		Од дезинфекције ствари	12.647	—	24.416	95
	2	2		„ лекарских услуга	7.946	—	24.182	35
	3	3		„ продаје стер. млека	29.512	75	53.702	80
	4	4		„ купатила на Сави	—	—	—	—
	5	5		„ парног купатила у Мишарској ул.	236.796	—	252.631	50
				Свега по парт. 5. и 4. наплаћено	286.901	75	354.933	60
6		5		2. Гробљан. таксе				
	1			Од зиданих гробница	828.200	—		
	2			„ великих „	12.520	—		
	3			„ малих „	3.090	—		
	4			„ обн. турнуса	4.210	—		
	5			„ отвар. гробова и гробница	16.680	—		
	6			„ одрж. „	115.570	—		
	7			„ мртвачких кола и фијакера	2.000	—		
	8			„ ћуприја	6.100	—		
				Свега по парт. 6. наплаћено	98.370			
		1		Од зиданих гробница			378.834	—
		2		„ великих и малих гробница			17.310	—
		3		„ обн. турнуса и отвар. гробова и гробница			15.080	—
		4		Од одр. гробова и гробница			89.130	—
		5		Разни приходи			19.273	—
				Свега по парт. 5. наплаћено			519.627	—
7		6		б) Мерина				
	1	1		Са општинског кантара	1,183.306	20	1,078.321	30
	2	2		„ царинарнице	326.284	80	291.472	74
				Свега по парт. 7. и 6. наплаћено	1,509.591	—	1,369.794	04
				В) ОПШТИН. ПРИВРЕДА				
				1. Водовод				
	1	1		Од основне таксе за воду	2,683.912	55	3,331.132	50
	2	2		„ таксе за водомере	98.234	10	106.926	60
	3	3		„ више потр. воде	866.924	—	857.215	—
	4	4		„ Савског водовода	175.589	—	214.106	—
	5	5		„ разних прихода водовода	17.353	—	83.865	—
				Свега по парт. 8. и 7. наплаћено	3,842.012	65	4,593.245	10
9		8		2. Канализација				
	1	1		Од употребе канала	394.937	75	391.897	90
	2	2		„ спајања	18.551	40	264.424	30
				Свега по парт. 9. и 8. наплаћено	413.489	15	656.322	20

www.srbija.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

1928.		1929.		ПРИХОД	НАПЛАЋЕНО			
Парт.	Поз.	Парт.	Поз.		Од 1/1—31/V 1928.		Од 1/1—31/V 1929.	
					Динара	п.	Динара	п.
10				3. Закуп. земљ. и зграда				
	1			Од употр. општ. земљишта	831.114	20		
	3			„ нових станова у Раден. улице	425.279	50		
	4			„ старих станова у Раден. улице	39.310	75		
	5			„ нових станова у Дринч. улице	27.237	—		
	6			„ нових станова код Вшет. Млина	5.100	—		
	7			„ осталих зграда	245.605	41		
				Свега по парт. 10. наплаћено	1,573.647	86		
		9	1	Од употребе општ. земљишта			1,147.786	30
		2/7		„ станова и дућана			1,655.709	95
		9		„ јавних писоара			15.814	70
		10		„ киоска			77.048	—
				Свега по парт. 9. наплаћено			2,896.358	95
11		10		4. Паркови и вртови				
	1		1	Од продаје цвећа			20.096	55
	2		2	„ седишта у парковима	2.999	—	3.400	—
	3		3	„ закупа киоска на Калме. и сквер.	83.889	50		
				Свега по парт. 11. и 10. наплаћено	86.888	50	23.496	55
12		11		5. Капитал				
	1		1	Од дивиденде купона	31.250	—		
			2	„ „ „ 2½% Р. Ш.			2,737.350	—
			3	„ Управе Трам. и Осветлења ануитет и трошкови по зајму од Динара 37,000.000 на суму од Дин. 8,250.000			361.412	50
			4	Од Управе Трам. и Осветлења ануитет и трошкови по зајму од Динара 25,000.000 на суму од Дин. 9,000.000			639.000	—
			5	Од Управе Трам. и Осветлења ануитет и трошкови по зајму од Динара 7,000.000 на суму од Дин. 4,000.000			284.000	—
				Свега по парт. 12. и 11. наплаћено	31.250	—	4,071.762	50
		12		6. Цигљана				
			1	Од закупа цигљане			114.000	—
			2	„ „ пекаре на цигљани				
				Свега по парт. 12. наплаћено			114.000	—
14				7. Разни Приходи				
	1			Приход од јавних писоара	55.206	—		
	2			Новчане казне	101.573	—		
	5			Од општ. издања, грађ. карата и др.	18.536	—		
	6			„ сточних пасоша	27.102	60		
	7			Дијурна за изл. чин. по чл. 19. фин. з.	1.010	—		
	7a			Од аутобуса	297.500	—		
				Свега по парт. 14. наплаћено	500.927	60		
		13		7. Разни Приходи				
			1	Новчане казне			58.731	50
			4	Од општ. издања, грађ. карата и др.			12.029	70
			5	„ сточних пасоша			4.390	—
				Пренос:			75.151	20

www.unil.rs

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

1928.		1929.		П Р И Х О Д	Н А П Л А Ћ Е Н О					
Парт.	Поз.	Парт.	Поз.		Од 1/I—31/V 1928.		Од 1/I—31/V 1929.			
					Динара	п.	Динара	п.		
				<i>Пренос:</i>				75.151	0	
			6	Дијурна за изл. чин. по чл. 19. фин. з.			830	—		
			8	Закуп од шлепова			175.332	60		
			9	Такса од прив. аутобуса			129.107	25		
			11	Приход од апропр. имања и рег. фонда			911.297	50		
				Свега по парт. 13. наплаћено			1,291.718	55		
				Свега Редов. Прихода	37,635.804	72	44,583.417	21		
				II. ВАНРЕД. ПРИХОДИ						
				1. Од регулације						
15	3			Од апропр. и продаје регулац. фонда и општ. имања	770.353	—				
				Свега по парт. 15. наплаћено	770.353	—				
				2. Дуговани Приходи						
16	1	14	1	Од приреза 10% неп. пореза и 2.— динара од сваког пор. обвезника у Београд. Општини	755.790	—	984	55		
	2		2	10% за обезбеђење од пожара	66.664	—				
	4		3	Таксе по зак. о таксама	836.821	65	68.663	80		
	5		4	Од такса санитетских	206	—	3.345	50		
	6		5	„ „ гробљанских	82.320	—	163.040	—		
	7		6	„ „ водовода	1,345.453	65	2,908.667	15		
	8		7	„ „ за канализацију	113.024	65	149.421	05		
	9		8	„ „ сметлишта	269.212	20	591.889	85		
	10		9	„ „ чишћ. улице	302.533	70	584.506	50		
	11		10	„ закупа земљ. и зграда	97.234	70	144.499	70		
				Свега по парт. 16. наплаћено	3,870.260	55	4,615.018	10		
				3. Непредвиђени приходи						
18	1	16	1	Разни непредвиђени приходи	36.193	70	261.475	01		
				Свега по парт. 18. и 16. наплаћено	36.193	70	261.475	01		
				<i>Кадрмина</i>						
				Неподигнута кадрмина код Држ. Хипотек. Банке по решењу г. Мин. Финансија			440.470	40		
				Свега по парт. 17. наплаћено			440.470	40		
				Фонд за подиз. раден. склон.			1,500.000	—		
				Свега Ванред. Прихода	4,676.807	25	6,816.963	51		

Реекапитулација

Редовни Приходи од 1/I—31/V 1928. Дин. 37,635.804,72 од 1/I—31/V 1929. Дин. 44,583.417,21
 Ванредни „ „ 1/I—31/V 1928. „ 4,676.807,25 „ 1/I—31/V 1929. „ 6,816.963,51
 Свега Редовни и Ванредни Приходи Дин. 42,312.611,97 Дин. 51,400.380,72

О наплати заосталих дуговања за електричну струју

— Изјава Општинског пуномоћника —

Поводом учесталих протеста од стране **оних** предплатника, које данашња Општинска Управа позива да исплате своја заостала дуговања за струју из ранијих година, мада они имају уредне признанице да су своја дуговања на време измирили, ја сам, са овлашћењем Општинског Суда, дао овог месеца јавности једно објашњење у коме сам поред осталог нагласио:

Да се по књигама Рачуноводства Управе Трамваја и Осветлења води један велики број претплатника као нераздужен за утрошену струју за више месеци у прошлој 1928. год.

Кад сам ја такве дужнике по налогу добивеном од Општинског Суда почео позивати, да своја дуговања регулишу, појавио се међу њима један велики број, који су подносили Благајни оригиналне признанице, за доказ да су своју обавезу на време испунили.

Ова је појава за мене у самом почетку била врло карактеристична и ја сам са пуно обазривости продужио свој рад и у току истогача уочио, са каквом је несавесношћу вршено прикупљање општинских прихода за утрошену струју у прошлој 1928. год.

Од мога ступања на дужност општинског пуномоћника па до данас, по мојим позивима за наплату презентирали су претплатници 2.313 комада признаница у укупном износу 1.852.778 динара, за доказ да су оне наплаћене, међутим се те признанице по књигама Општинског Рачуноводства воде као нераздужене у прошлој 1928. год. Број се таквих признаница с дана у дан увећава и задаје озбиљну бригу садашњој Управи.

Да ли је сав овај новац по оваквим признаницама проњевен од стране извесних општинских органа, који су на томе послу у прошлој 1928. год. радили, или је по среди што друго — тачан ће се одговор добити када истрага, која је у току, буде спроведена према свима онима, за које је утврђено, да су несавесним или злонамерним радом на прикупљању ових општинских прихода у прошлој 1928. год. сарађивали.

Да је рад на прикупљању ових општинских прихода у прошлој години био лабав служи за доказ и то, да је у овој 1929. год. наплаћено од тих заосталих прихода из прошле године сума од 4,885.525,20 динара, дек

је један део дужника поднео писмене молбе Општинском Суду, да им се одобри да свој заостали дуг из 1928. год. исплате Општини у две или три рате. Таквих дужника има са укупном сумом дуга од 544.922,34 дин.

Доказ тог несавесног рада огледа се и у факту, што је у Општинским трезорима затечена маса ненаплаћених признаница из ранијих година, без икаквог реда и непописане; кад се приступило регистровању и попису њиховом утврђено је да је таквих признаница заостало само из прошле 1928. год. 59.064 комада у укупној вредности 7.053.426 дин.

Попис тих заосталих признаница из ранијих година продужен је.

То осуство контроле довело је дотле, да су данас откривене злоупотребе извесног броја општинских чиновника, који су радили у Рачуноводству и Благајни Осветлења и који нису презали да врше и најдрастичније криминале. Ти криминали и по броју лица, која су у њима учествовала и по суми којом је Општина оштећена, и по начинима на који су их изводили, — престављају праву неверицу. Како је та истрага још у току, задржавам са само на констатацији факта и само са том напоменом, да се међу оптуженима налазе и такви, који су као чиновници Рачуноводства вршили тешке фалсификате и лажна задужења по признаницама и успели да такве признанице од претплатника преко својих саучесника инкасаната наплате.

Кад се све напред поменуто има у виду онда Општински Суд очекује, да ће и сви општински потрошачи струје, кад буду примили адвокатску опомену да плате свој заостали дуг из ранијих година, који се као неисплаћен по општинским књигама води — разумети, да те опомене треба у исто време да буду и молбе упућене њима, да покажу добру вољу, да се све ове незгодне отклоне и кривци за све то, чији број није тако мален, што лакше пронађу и према њима примени строга тако корисног и давно очекиваног Закона о Сузбијању Злоупотреба у службеној дужности.

Пуномоћник
Општине Града Београда,
Адвокат,
Богомир А. Богвић

СПИСАК

ОДОБРЕНИХ ПЛАНОВА ЗИДАЊА ОД 10. ДО 24. ЈУЛА 1929. ГОД.

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ СОПСТВЕНИКА	Улица и број имања	ИМЕ ПРОЈЕКТАНТА	Каква је зграда	Примедба
Ђурић Боривоје	Зелени Венац 10	Поповић Серафим		обнова и пре- правка на привр. употр.
Миливојевић Лепосава	Граничарска — Драгичевска	Мијушковић Момчило	приземна	
Сићевић Велинка и Влада	Стишка 29	Маринковић Миодраг	са 2 спрата	надавиђивање 1 собе преправка на привр. употр.
Најдановић—Милосавље- вић Јелена	Ресавска 70	Др Борисављевић М.	приземна	
Филиповић Милутин	Бушина 12	Фрања Урбан	приземна	
Симовић Ангелина	Даничићева 17	Др Борисављевић М.	приземна	
Милић Ђока	Његушева 39	Фрања Урбан	приземна	
Марковић Милан	Захумска 3	Божић С. Божићар	приземна	
Милутиновић Милан	Мутапова 7	Др Борисављевић М.		
Свејковски Јоца	Карађорђева 25	Костић Г. Војислав	са 1 спратом	
Павловић Јованка	Крунска 17	Несторовић Н Б.	са 1 спратом	
Боберић Душан	Далматинска 59	Секулић М.	приземна	
Илић Милан	Руварчева 3	Бадер В. Ст.		
Стојановић Драг.	Поп-Ташкова — Ивковићева 48	Матејић Никола	приземна	надавиђивање доувиђивање и преправка
Миљковић Милутин	Кнез Данилова 30	Швејкар Јан.	приземна	
Јањић Илија	Мајке Јевросиме Влајковићева 10	Пауновић Влада	са 2 спрата	
Тодоровић Радослав	Скопљаска — Мај- ке Јевросиме	Тодоровић Радослав	са 3 спрата	
Јовановић Лазар	Босанска 2 — Јаворска 1	Раливојевић Живојин	са 1 спратом	
Др Глушчевић Михајло	Ресавска 65	Ђорђевић Александар	са 1 спр. и манс.	
Јањић Обрад	Облаковска 34	Дингарац Душан	са 1 спратом	
Радоњић Јована Вида	Поцерска 4	Стојковић Влајко	са 1 спр. и манс.	
Фабрика „Моравија“	Војводе Богдана 1	Блеха Мат.	са 2 спрата	
Беруби Аврам	Миријев. Пут 121	Гранић Дујаш	приземна	
Милојковић — Ђорђевић Радмила	Престолонаслед- никова 51	Др Борисављевић М.		

Из Одсека Контроле Зиданја

БОРБА ПРОТИВУ ОРИЈЕНТАЛСКОГ МУРДАРЛУКА:

Казне Санитета

СПИСАК лица која су кажњена због неисправности животних намирница и неисправности имања у јулу тек. год.

Кажњено је: млекација 92; месара 13; хлебара 9; пиљара 29; гостионичара 7; власника приватних станова — Београђана 120; и т. д.

I. — Кажњена су због неисправног млека:

Стеван Лазаревић, из Ресника;
Драгољуб Спасеновић, из Жаркова;
Иван Пантић, из Жаркова;
Таса Илић, са Чукарице;
Боривоје Недељковић, из Ресника;

Војислав Мацаревић, из Остружнице;
Милан Бабић, из Кумодража;
Богољуб Јовановић, из Кумодража;
Светолик Живковић, из Кумодража;
Апостол Спирић, из Кумодража;
Илија Благојевић, са Бањце;
Богољуб Живковић, из Белог Потока;
Даница Делин, из Борче;
Ана Мађер, из Борђе;
Живка Петровић, из Вел. Мокрог Луга;
Радован Милосављевић, из Остружнице;

Владислав Величковић, из Вел. М. Луга;
Никола Земајакин, из Београда;
Елизабета Хукцигер, из Бежаније;
Стана Рапајић, из Бежаније;
Бранко Самарџић, из Београда, Обилићев Венац 12;

Стеван Живковић, из Кумодража;
Јован Бундовић, са Бањице;
Војислав Синђелић, из Рапочева;
Сима Дурковић, из Војке;
Михајло Селаковић, из Жаркова;
Јоксим Илић, из Београда, Сарајевска 66;
Бора Мишић, из Жаркова;
Михајло Хеубергер, из Бежаније;
Јозеф Прачер, из Бежаније;
Јаков Штрехер, из Бежаније;
Ката Рис, из Бежаније;
Павле Гајић, из Пећана;
Радоје Животић, из Кумодража;
Петар Петровић, из Кумодража;
Милица Недељковић из Јајинца;
Цветко Јовановић, из Вел. Мокрог Луга;
Боривоје Марковић, из Кумодража;
Светислав Ђорђевић, из Ресника;
Обрад Николић, Топчидерско Брдо 1-6;
Живојин Настић, из Жаркова;
Стана Рапајић, из Бежаније;
Перса Гајић, из Бежаније;
Ката Хулман, из Бежаније;
Ана Роговић, из Францстала;
Маца Стајић, из Борче;
Влајко Крстић, из Жаркова;
Јелена Јовановић, из Сурчина;
Стојан Лукић, из Железника;
Ружа Лаушевић, из Бежаније;
Лена Мачвански, из Бежаније;
Магдалена Јуно, из Белажије;
Терезија Холудолфер, из Бежаније;
Михајло Стојановић, из Кумодража;
Живан Живковић, из Белог Потока;
Боривоје Панић, из Жаркова;
Јован Величковић, из Вел. Мокрог Луга;
Дана Миленковић, из Вел. Мокрог Луга;
Марко Миленковић, из Вел. Мокрог Луга;
Радомир Живановић, из Кумодража;
Драгољуб Настић, из Жаркова;
Дража Спасеновић, из Жаркова;
Чедомир Сарић, из Железника;
Пантелија Сушић, из Остружнице;
Софија Проћер, из Бежаније;
Стана Марковић, из Бежаније;
Лиза Хартман, из Бежаније;
Лула Андрес, из Бежаније;
Милован Живановић, из Кумодража;
Радисав Здравковић, из Раковице;
Јованка Јовановић, из Вел. Мокрог Луга;
Видоје Ђурчић, са Бањице;
Вука Плавшић, из Добановца;
Милева Нешковић, из Бежаније;
Сава Рађеновић, из Бежаније;
Лазар Радомировић, из Борче;
Јелена Ковачевић, из Бежаније;

Елизабета Јохана Усингер, из Бежаније;
Стана Јовановић, из Вел. Мокрог Луга;
Никола Јовановић, из Вел. Мокрог Луга;
Радован Антић, из Калуђерице;
Борисав Ђирић, из Вел. Мокрог Луга;
Бранко Самарџић, из Београда, Обилићев Венац 12;

Наталија Јовановић, из Кумодража;
Рокса, жена Миливоја Јовановића, из Бежаније;
Роберт Циглер Гошпаревић, из Београда Јевремова 35;
Јелена Јовановић, из Сурчина;
Михајло Херцбергер, из Бежаније;
Јелена Ковачевић, из Бежаније;
Драга Коџић, из Малог Мокрог Луга;
Милена Марковић, из Вел. Мокрог Луга;
Свега кажњено 92 млекара, и то:
из Ресника 3, из Жаркова 9, из Сурчина 2, из Калуђерице 1, из Великог Мокрог Луга 12, из Малог Мокрог Луга 1, из Остружнице 3, из Кумодраже 12, из Београда 6, са Бањице 3, из Ропочева 1, из Војке 1, из Пећана 1, из Јајинца 1, из Борче 4, из Бежаније 24, из Францстала 1, са Чукарице 1, из Железника 2, из Белог Потока 2, из Раковице 1, из Добановца 1.

Сарафин Најдановић и Милан Петровић, продавци киселог млека у Сарајевској ул. бр. 68 кажњени због прљавих канта у којима носе млеко.

II. — Кажњени су због неисправног меса:

Светислав Чолић, месар на пијаци Смедеревски Ђерам;
Лазар Стевановић, месар Милоша Великог 107;
Милан и Лазар Симић, месари Милетићева 7;
Никола Кокановић, месар Мајданска 23;
Прока Јањић, ћевабџија Сарајевска 33;
Ана Лазаревић, Војводе Мишића 13;
Станиша Стефановић, месар пијаца Цветни Трг;
Живојин Деспотовић, ћевабџија, Војводе Мишића 1;
Љубивој Ђорђевић, мес. Макензијева 57;
Зарије Вуковић, мес. пијаца Цветни Трг;
Негрије Алексић, мес. пијаца Цветни Трг;
Славко Пургер, мес. Топчидер. Друм 61;
Методије Аврамовић, месар Цветни Трг;

III. — Кажњени су због неисправног хлеба:

Никола Лазаревић, пијаца код Бајлонове Пиваре;
Сима Делић, Милоша Великог 53;
Стеван Антић, Крушевачка 13;
Стојан Вучковић, Кр. Ђорђа 39-а;
Алекса Петровић, Душанова 59;
Божа Николић, Душанова 42;
Бранко Јовановић, Кр. Петра 90;
Драги Спасић, Макензијева 41;
Коста Николић, Делиградска 6;

IV. — Кажњени су због неисправне алевe паприке:

Даринка Хорватски, пиљарица на пијаци Смедеревски Брам;
Јулка Зубак, пијац Смед. Берам;
Борђе Костић, пијац Смед. Берам;
Фабрика „Султанија“, Смедерев. Берам;
Светолик Радојковић, пијаца Смедеревски Берам;
Милан Ђорђевић, пиљар „Цветни Трг“;
Драгомир Видојковић, пијаца Смедеревски Берам.

V. — Кажњен због неисправне фризернице.
Милан Живановић, Шумадијска 27;

VI. — Кажњени су због неисправне „Народне Кујне“:

Ђуро Дрчо, Ратарска 151;
Љубица Трегубов, Гундулићев Венац 64;

VII. — Кажњени су због неисправних бозациница:

Шема Исановић, Вишњићева 10;
Јован М. Пачековић, Коларчева 9;

VIII. — Кажњена је због укварених јаја:

Јелена Николић, пиљарица на пијаци Каленића Гувно.

IX. — Кажњени су због неисправности у хотелима:

Љубиша Живковић, хотелијер хотела „Подриње“;
Душан Илић, Моравска 3;
Стојан Маринковић, Сарајевска 66;
Пантелија Шурбатовић, Зелени Венац 21;
Бока Ђорђевић, ресторатер Железничке Станице.
Игњат Богојевић, Макензијева 39.

X. — Кажњена лица због неограђених плацева на којима се сипа ђубре:

Димитрије Симоновић, земљоделац, Јове Илића између 39 и 41;
Др. Иван Суботић, Дечанска 12;
Милован, вратар Управе Фондова, у Добропољској и Прилепској улици;
Ставра Трпковић, рентијер, Шантићева 10;
Аца Јаковљевић, рентијер, Јове Илића 58;
Света Гребенац, адвокат, Вој. Мишића 40.

XI. — Кажњени су због држања свиња у двориштима куће:

Милутин Стојановић, обућар, Капетан Мишина 38;
Божа Ракнић, раденик, Вис. Стевана 9;
Петар Ђорђевић, Јатаган М. II ред бр. 47;
Бошко Одавић, носач, Вој. Илића бр. 42.

XII. — Кажњени су због продаје неисправног воћа:

Ђурђија Јелисијевић, пијаца Цветни Трг;
Милић Вукосављевић, пијаца Каленића Гувно;

Анка Милановић, пијаца Каленића Гувно;
Милош Анђелковић, пијаца Каленића Гувно;
Милић Вукосављевић, пијаца Каленића Гувно;

Олга Шефер, пијаца Цветни Трг;
Борђе Смиљковић, пијаца Цветни Трг;
Живко Николић, из Миријева;
Радосав Јевтић, пијаца Цветни Трг;
Валентино Савенко, пијаца Цветни Трг;
Перса Гаин, пијаца Каленића Гувно;
Андрија Поповић, пиљар Кр. Милана 35;
Коста Стевановић, пијаца Цветни Трг;
Трифун Ђорђевић, пијаца Цветни Трг;
Светозар Цветковић, пијаца Цветни Трг;
Богдан Трајковић, пијаца Цветни Трг;
Феодор Лукинић, пијаца Цветни Трг;
Владимир Костић, пијаца Каленића Гувно;
Драга Стојановић, пијаца Цветни Трг;
Атанас Ђорђевић, пијаца Цветни Трг;
Хасан Абдул, пијаца Цветни Трг;
Прокопије Маталан, пијаца Цветни Трг.

XIII. — Кажњени су због неисправности, имања; (због загађених дворишта, запуштених клозета, неисправних ђубретара и т. д.):

Мара Јовановић, Кр. Александра 117;
Јаков Овадије, адвокат, Израилјева 6;
Коен Пинкас, пекар. трг., Цара Уроша 62;
Спасија Наумовић, удова, Цар. Милице 4;
Сава Савић, председник Земаљске Банке, Југ Богданова 9;
Свет. Николајевић, лекар, Цар. Милице 9;
Стојан Лазић, касац. судија, Царице Милице 5;
Аца Поповић, директор Извозне Банке, Царици Милице 12;
Српско Американ. Банка, Карађорђева 13;
Шема Исел, Вишњићева 10;
Јаблановић Миливоје, бакал., Ј. Илића 38;
Раја Радовановић, каф. Јове Илића 30;
Милан Марковић, Чачанска 2;
Живка Јовановић, рентијерка Ј. Илића 17;
Никодије Јовановић, каф. Јове Илића 3;
Мина Сотировић, Јове Илића 3;
Свештеничко Удружење, Бранкова 38;
Боди Вукадиновић, трг., Задарска 1;
Јелена Чипрић, Бранкова 25;
Добривоје Бакић, индустр., Бранкова 26;
Драгић Јоксамовић, адв., Бранкова 22;
Миленко Сладоковић, штампар, Бранкова 16;
Мика Тајсић, рентијер, Бранкова 9;
Душан Димић, месар, Шумадијска 93;
Милан Васиљевић, пензионер, Кр. Александра 94;
Даница Ристић, удова, Војвођанска 16;
Пантелија Миљковић, п.луковник, Приштинска 42;
Димитрије Радосављевић, колар, Љубљанска 7;
Коча Саревић, раденик, Љубљанска 9;
Милан Лазаревић, кондук., Љубљанска 5;

Стеван Стевановић, тип. Љубљанска 15;
 Милан Жујевић, послужитељ Варошког
 Суда, Љубљанска 17;
 Милан Томић, Љубљанска 21;
 Владимир Васиљевић, зидарски раденик,
 Љубљанска 23;
 Катарина Мићић, удова, Љубљанска 27;
 Милан Нешић, Љубљанска 27;
 Анка Стојадиновић, удова, Љубљанска 27;
 Антон Шлегел, Љубљанска 29;
 Иван Миленовић, чиновник Електричне
 Централне, Љубљанска 33;
 Милан Савић, кондуктер, Љубљанска 30;
 Драгољуб Младеновић, трговац, Љубљанска
 28;
 Бранка Мартиновић, Љубљанска 20;
 Трајко Јовановић, Љубљанска 18;
 Тимотије Васиљевић, служитељ Савама-
 лске осн. школе, Љубљанска 10;
 Милка Ђурић, Господарски Пут 60;
 Тодор Стојановић, ашчија, Гробљанска 29;
 Воја Миљковић, Гробљанска 11;
 Мустаф Гаја, Ратарска 54;
 Борђе Милосављевић, зидар, Љубљанска
 ул. бр. 13;
 Петар Шпаровић, Гробљанска 55;
 Милан Илић, Гробљанска 71;
 Илија Јелисић, Ратарска 73;
 Косара Брунцлих, Ратарска 91;
 Коста Петровић, Ратарска 95;
 Бора Марјановић, Ратарска 56;
 Маса пок. Косте Живковића, Ратарска 43;
 Даринка Радијевић, Ратарска 65;
 Милева Јовановић, Ратарска 63;
 Јелица Масторовић, Немањина 6;
 Лазар Јовановић, трговац, Сарајевска 38;
 Дамњан Ковачевић, зубни лекар, Сарајевска
 ул. бр. 50;
 Мишковић и Комп., дрогеристи, угао Са-
 рајевске и Моравске;
 Земљорадничка Банка, Вишеградска 3;
 Рудолф Шток, приватни чиновник, Сара-
 јевска 18;
 Аца Мишић, трговац, Сарајевска 58;
 Милан Петровић, пенз., Сарајевска 66;
 Петар Костадиновић, Вишеградска 1;
 Димитрије Протић, адвокат, Кр. Милути-
 на 41-а и 43;
 Босилка Јањић, Кр. Милана 111;
 Александар Маринковић, судија, Бео-
 градска 41;
 Јован Јовановић, пиљар, Небојшина 40;
 Никодије Јовановић, кафеџија, Шумадијска
 бр. 103;

Светозар Веселиновић, трговац, Кн. Ми-
 летина бр. 2;
 Славко Теокаревић, индустријалац, Ми-
 лоша Великог 62;
 Маса пок. Драге Катић, Мил. Великог 30;
 Рада Пашић, Мил. Великог 34;
 Мирко Поповић, пенз., Делиградска 26;
 Маса пок. Петра Шалетића, Нишка 31;
 Јелена Деспотовић, удова, Милоша Вели-
 ког бр. 69;
 Имање Јеврејске Црквене Општине о ко-
 ме се стара Д-р Попс, у М. Великог 85;
 Бора Димић, пензионер, Мил. Великог 90;
 Ташко Симоновић, предузимач, Милоша
 Великог 84;
 Браћа Штерић, трговци, Јованова 18;
 Маса пок. Израила Димитријевића, Кнез
 Данилова 28;
 Божа Давидовић, Престолонаслед. 28;
 Милан и Лазар Симић, месари, Милети-
 ћева бр. 7;
 Анка Јовановић, удова, Милетићева 10;
 Андра Петровић, Љубљанска 8;
 Сима Виларевић, рент., Приштинска 67;
 Исак Амер, адв., Цара Уроша 23;
 Зорка Трифуновић, Мајке Јевросиме 7;
 Прока Бајић, инжињер, Хајдук Вељков
 Венац бр. 9;
 Милан Божиновић, Мутапова 69;
 Бора Брешковић, адв., Призренска 7;
 Миливој Вукичевић, пенз., Сарајевска 7;
 Јован Стојановић, Петраљичка 16;
 Душан Миљковић, Петраљичка 13;
 Радован Изворић, Петраљичка 6;
 Маса пок. Милана Келића, Петраљичка 5;
 Милан Стојановић, каф. Раденичка 22;
 Танасије Младеновић, Раденичка 3;
 Зога Вуковић, месар, Синђелићева 2;
 Смиља Чоловић, удова, Синђелићева 38;
 Бранислав Пањевац, чин., Мутапова 73;
 Марија Арсић, удова, Млатишумина 33;
 Радисав Пантелић, Молерова 1;
 Јелица Мајсторовић, Немањина 6;
 Лазар Костић, инжињер, Добročина 24;
 Јован Станисављевић, чиновник Општине
 Београдске, Приштинска 31;
 Милева Славковић, удова, Приштинска 35;
 Сока Стефановић, удова, Приштинска 37;
 Стараоц масе Љубице Јанковић, При-
 штинска 40;
 Сиљан Пејчиновић, инж., Битољска 2;
 Велисав Тодоровић, пенз., Видинска 7;
 Светозар Јевтић, трг., Славујска 25;
 Драгутин Протић, шпед., Славујска 23;
 Благоје Пантелић, трг., Славујска 15;
 Борђе Машупулос, трг., Сарајевска 4а;

Извештај о најнижим и највишим пијачним ценама на београдској пијаци, а на дан 1. августа

Брашно				Поврће			
Брашно пшен. № 2	1 кгр.	3.50	3.50	Пасуљ	1 кгр.	7.—	14.—
Брашно пшен. № 1	"	4.—	4.—	Грашак у зрну	"	10.—	11.—
Брашно пшен. бело	"	4.—	4.50	Кромпир нови	"	2.—	2.50
Брашно кукурузно	"	3.50	4.—	Лук црни	"	2.—	3.—
Хлеб пшен. црни	"	3.—	3.—	Лук бели	"	6.—	8.—
Хлеб пшен. бели	"	4.—	4.50	Боранија	1 кгр.	2.—	3.—
				Тиквица	"	1.50	2.—
Месо				Шаргарепа	веза	3.50	4.—
Говеђина	1 кгр.	18.—	24.—	Купус сладак	"	2.—	2.50
Телећина	"	24.—	26.—	Купус кисео	"	5.—	5.—
Јагњетина	"	18.—	20.—	Спанаћ	"	4.—	5.—
Свињетина	"	24.—	26.—	Рен	"	12.—	20.—
Свињско сушено	"	28.—	30.—	Кељ	"	2.50	3.—
Кобасице	"	20.—	24.—	Келераба	1 пишла	1.—	1.50
Шваргле и чварци	"	20.—	22.—	Зелен за супу	"	1.—	2.50
Пршута	"	30.—	40.—	Патлиџан црвени	1 кгр.	1.50	3.—
Сланина сирова	"	26.—	26.—	Патлиџан плави	1 ком.	1.—	1.50
Сланина сува	"	26.—	30.—	Паприка љута	100 ком.	6.—	10.—
Сланина ужичка	"	40.—	50.—	Паприка туршијара	"	20.—	25.—
Маст свињска	"	28.—	30.—	Паприка бабура	"	20.—	25.—
Сало	"	30.—	30.—	Краставци	"	15.—	18.—
Лој нетопљен	"	20.—	20.—	Воће			
				Јабуре	1 кгр.	5.—	8.—
				Крушке	"	5.—	10.—
Шаран	1 кгр.	16.—	25.—	Брескве	"	16.—	20.—
Сом	"	25.—	40.—	Грожђе	"	14.—	20.—
Кечига	"	25.—	80.—	Шљиве	"	5.—	8.—
Смуђ	"	25.—	60.—	Кајсије	"	8.—	24.—
Штука	"	7.—	15.—	Шљиве сушене	"	10.—	12.—
Бела	"	3.—	12.—	Лубенице	"	6.—	25.—
				Диње	"	4.—	10.—
				Орвси	"	10.—	12.—
				" чистињени	"	36.—	40.—
Млеко слатко	1 литар	4.—	5.—	Смокове	"	14.—	18.—
Млеко кисело	1 кгр.	7.—	10.—	Лимуни	1 ком.	1.50	2.—
Масло	"	50.—	70.—	Неранце	"	2.—	5.—
Кајмак	"	45.—	50.—				
Сир обичан	"	16.—	28.—				
Сир сомборски	"	30.—	36.—	Кокوشي	1 ком.	15.—	20.—
Сир качкаваљ млад	"	26.—	30.—	Гуске	"	30.—	40.—
Сир за мешање овчи	"	8.—	10.—	Патке	"	25.—	30.—
				Јаја	"	1.—	1.—

Општинско Законодавство

Одредбе из закона о таксама о наплати такса код Општине Београдске

(Наставак)

Све остале улице калдрисане а које се чисте ван круга означених улица од квадратног метра улице по . . . . . 0.10.— дин.

Ну пошто има имања различитих по простору тако да имања већа плаћају мање таксе од других која су у простору много мања зато што им је лице има-

ња уже то да би се приближно изједначила одређује се минимум таксе за чишћење улица и то:

1. Код улица које су оптерећене са једним динаром месечно од једног кв. м. зграде и плацеви у истој улици плаћаће месечно најмање по . . . . . 100.— дин.
2. Код улица које су оптерећене са 0.60 од кв. м.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

САДРЖАЈ

- Центар Београда — Д-р Милослав Стојадиновић.
- Десет година рада Општине Београдске на уређењу Београда
Инж. Димитрије Атанацковић.
- Исхрана Београда — Д-р Стојан Павловић.
- За чистоћу ваздуха — Слободан Ж. Видаковић.
- Спаљивање мртваца и подизање Крематоријума у Београду
— Сава М. Ђорђевић.
- Социјална важност друштва за заштиту девојака — Д-р Ма-
рија Илић.
- Извршење експропријација имања у Београду — Инж. Ми-
лош Д. Анђелковић.
- Млаћеница као лековита и нормална храна детета — Д-р Љу-
бомир С. Вуловић.
- Београдска Хумана Друштва:
- Дом ученица у Београду — Нака Ник. Спасић.
- Школовање нудиља од стране градских општина.
- Научна хроника:
- Урбански Институт Париског Универзитета.
- Комунинални Архив:
- Реферат Председника Општине поч. Богићевића из 1895. год.
о животним намирницама Београда.

СЛУЖБЕНИ ДЕО:

- Рад Општинског Одбора:
- Записник седнице од 5. јула 1929. год.
- Записник седнице од 11. јула 1929. год.
- Решења Суда, наредбе и саопштења.
- Извештај прихода Општине Београдске за време од 1-1-1929.
до 1-V-1929. год.
- Изјава општинског пуномоћника г. Б. Богића о дужним прет-
платама за електричну струју.
- Одобрени планови зидања од 10. до 25. јула тек. год.
- Списак кажњених од стране Општинског Санитета у месецу
јулу ове год.
- Извештај о пијачним ценама на дан 1. августа 1929. год.
- Општинско законодавство:
- Одредбе из закона о таксама о наплати такса код Општине
Београдске
- Службени и приватни огласи.

СЛУЖБЕНИ ОГЛАСИ**О Г Л А С****Лицитација за дозиђивање зграде за апсане Првостепеног Суда за град Београд.**

Према решењу Суду Општине Града Београда ТДБр. 6675 од 29-VIII-1929. год. Техничка Дирекција Општине Београдске одржаће на дан 8. августа т. г. у канцеларији Грађевинског Одељења угао Југовића ул. бр. 1. и Књег. Љубице (нова зграда Техн. Дирекције III спрат) у 10 часова пре подне I. оферталну лицитацију за дозиђивање зграде за апсане и архиву Првостепеног Суда за Град Београд у дворишту Управе Града Београда.

Предрачунска сума износи 287.452,25 дин.

Кауција се полаже на каси Главне Благајне Општине Београдске и то држављани СХС 5% а странци 10% од предрачунске суме у готовом новцу или вредећим државним папирима по берзанском курсу.

Предрачун, планови, општи услови и остала погодбена документа могу се видети сваког радног дана од 7—11 пре подне и од 4—7 по подне у канцеларији Одељења.

Из канцеларије Техничке Дирекције Општине Београдске ТДБр. 6675/29.

О Г Л А С**Јавна распродаја нађених ствари у трамвајима**

У недељу 4. августа т. г. у 10 часова пре подне одржаће се у Дирекцији Трамваја и Осветлења јавна распродаја нађених ствари у трамвајима током прошлих година, о чему се извештава грађанство ради знања.

Из Дирекције Трамваја и Осветлење од 24. јула 1929. г.

О Г Л А С**Лицитација за набавку сточне хране**

На дан 20. августа 1929. године у 10 час. пре подне одржаће се у Економату Београдске Општине прва офертална лицитација за набавку сточне хране за исхрану стоку у 1929/30 год. а за потребу Возног Парка и то:

- а.) 800.000 кгр. сена
- б.) 550.000 „ зоби-овса
- в.) 300.000 „ сламе
- г.) 6.000 „ мекиње пшеничне.

Услови се могу добити сваког радног дана у Економату Београдске Општине.

ЕБр. 3962 из канцеларије Економног Одељења Општине Града Београда од 18. јула 1929. године.

О Г Л А С**Продаја старог гвожђа**

Дирекција Трамваја и Осветлења расписује јавну усмену лицитацију за продају старих котлова, водогрејних цеви и цеви за прегрејаче, као и све остало гвожђе казанско и машинско, на дан 3. августа 1929. године у 11 часова пре подне, у Дирекцији.

Пре лицитације, а најдаље до 10 часова пре подне, лицитант је дужан да положи кауцију у суми од 10.000 динара у готову новцу, гарантном писму какве веће банке, које мора бити регистровано у Министарству Финансија или државним папирима.

Посредници искључени.

Услови се могу добити сваког радног дана од 8—12 и од 3—6 часова по подне у Економату Дирекције Трамваја и Осветлења.

Из Економата Дирекције Трамваја и Осветлења ДБр. 13578 од 23. јула 1929. године, у Београду.

Господи општинским чиновницима и службеницима,

Да би се омогућила корисна штедња за случај старости и тешка времена, да би сте осигурали од материјалне и друге беде незбринуте и нејаке чланове Ваше породице, за случај Ваше смрти, без обзира на узрок „Вардар“ Акционарско Осигуравајуће Друштво увело је по угледу на друге културне земље, нове и подесне услове осигурања т.зв. „народно осигурање без лекарског прегледа, које пружа могућност и онима, који располажу чак и са најскромнијим приходом, да уз мало добре воље, улагањем своје уштеде у једно модерно осигурање за случај смрти и доживљења, боље него у најсигурнијој банци, уистини обезбеде своју породицу у данима старости. Доживите ли рок осигурања, тада можете и сами уживати плодове ваше уштеде. Ово је осигурање нарочито подесно за оне, који се баве ризичним пословима, те за случај смрти због несрећног случаја, ма када она наступила, исплаћује се породици два пута већа сума, а у случају онеспособљења за рад, ослобођавате се даљег плаћања а осигурање тече редовно.

ТАРИФА ЗА НАРОДНО ОСИГУРАЊЕ БЕЗ ЛЕКАРСКОГ ПРЕГЛЕДА

Н А З И В	ОСИГУРАЊЕ НА 20 ГОДИНА					ОСИГУРАЊЕ НА 15 ГОДИНА						
	64—	128—	192—	256—	320—	64—	128—	192—	256—	320—	384—	448—
Тромесечна Премија	64—	128—	192—	256—	320—	64—	128—	192—	256—	320—	384—	448—
државна такса једном за свагда	16—	32—	48—	64—	80—	16—	32—	48—	64—	80—	96—	112—
Исплата у случају смрти	4.000	8.000	12.000	16.000	20.000	2.800	5.600	8.400	11.200	14.200	16.800	19.600
Исплата у случају смрти услед несрећних случаја	8.000	16.000	24.000	32.000	40.000	5.600	11.200	16.800	22.400	28.000	33.600	39.200
Главница у случају доживљења код старости на дан осигурања од 20—35 година	6.000	12.000	18.000	24.000	30.000	4.200	8.400	12.600	16.800	21.000	25.200	29.400
36—45	5.600	11.200	16.800	22.400	28.000	4.060	8.120	12.180	16.240	20.300	24.360	28.420
46—50	5.200	10.400	15.600	20.800	26.000	3.920	7.840	11.760	15.680	19.600	23.520	27.440

Плаћање може бити и месечно. — Поред горње тарифе „Вардар“ располаже и са другим тарифама са лекарским прегледом, и то на веће суме него народно осигурање, за које се изволите обратити за обавештења, на што ћемо Вам радо изаћи у сусрет.

Акционарско Осигуравајуће Друштво „Вардар“ -- Београд
Теразије 25 — Касина Телефон 17-50

СВИЛЕНЕ ЧАРАПЕ

Приспеле су у огромним количинама глат и модерним стрелицама у најновијим бојама. Нама је циљ; да цео Београд снабдева се чарапом само из нашег депо-а, — без безкорисног лутања по другим радњама, — а да би у томе успели ми смо цене редуцирали до максимума.

Наша је радња у Београду једина која специјално води чарапу и рукавицу, те смо с тога у могућности пружити мноштво најновијих боја и одличне квалитете. — Наша „ROMANO“ чарапа израђена је од најбољег материјала, који се најпре стручно од нас испита.

При куповини дајемо за сваки пар писмену гаранцију — на шест месеци.

За унутрашњост шаљемо уз повуку. — Трговцима и Набављач. Задругама нарочите цене.

Оправљамо чарапе и рукавице бесплатно.

ДЕПО ЧАРАПА И РУКАВИЦА

БРАЋЕ РОМАНО -- Књ. Љубице 14

ТЕЛ. 53-10.

ТРГОВИНА

ГРАЂЕВИНСКОГ МАТЕРИЈАЛА

ДИМИТРИЈА Г. СТАНЧУЛОВИЋА

Телефон 19-93. БЕОГРАД. Сарајевска 2.

Телеграм адреса: СТАНЧУЛОВИЋ.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

Сваковрсне грађе за столаре и грађевинаре. Има увек на стобаришту. Греда тесаних и округлих у свима димензијама. Дасака за патос (Шиф-боден) у свакој количини.

Плаћање по споразуму.

www.lib.rs

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Н
И
Ј
И
С
Т
А

Бродарство Прометне Банке, Бродарско и Багерско Акц. Друштво и М. Б. Завађил и Друг

Карађорђева улица бр. 6.

Имају на својим стовариштима на Сави код
превоза, Баре Венеције и Шест Топола, као
и на Дунаву код Стругаре Прометне Банке

**све врсте првокласног багерованог
песка и шљунка за бетонске радове.**

Материјал доставља се и на грађевине.

Поруџбине примају се телефонски на број 58-87

ФАБРИЧНО СТОВАРИШТЕ ЛАНЕНИХ
КУДЕЉНИХ И ЈУГАНИХ ПРОИЗВОДА

„ТЕКСТИЛАНА“

БЕОГРАД

Чика Љубина 7

Телефон: 29-68

Увек на стоваришту:

Поставка платна	поњаве-цирале, као и
Канаваси	сва друга ланена и
Салонска платна	кудељна платна
Наравна платна	Пешкири и салвете
Платна за декорирање	Брџачи за чаше англе
Платна за летња одела	Платна за ролете
Бурет штоф	Платна за душеке
Ланена платна за со-	Платна за столњаке
колска одела	Платна за перде
Платна за креветске	Платна за шаторе
чаршаве	Платна за сламарице
Платна за јорганске	Платна за заштиту њи-
чаршаве	лима
Платна за непромочиве	Платна за вреће

„ПРИВРЕДА“

ТРГОВАЧКО АКЦИОНАРСКО ДРУШТВО
У БЕОГРАДУ
Херцеговачка улица бр. 7 (Сава)

Зоби,
Мекиња,
Јечма,
Сена,
Сламе,
Дрва,

УПЛАЋЕНИ КАПИТАЛ 2,000.000.— ДИНАРА

Телеграм адреса: „ПРИВРЕДА“, Београд. Тел. 29-80

Жиро рачун код Народне Банке С. Х. С.

Пошт. чек. рачун број 51048.

Купује и продаје за свој рачун и за рачун
својих комитената по најповољнијим днев-
ним берзанским ценама све овоземаљске
производе

Прима у своје магацине робу у комисион
и смештај под гаранцијом.

Осигурано против пожара.

КУПАТИЛО „КОСТОЛАЦ“

НАЛАЗИ СЕ НА НАЈ-
ЛЕПШЕМ МЕСТУ КОД

„ШЕСТ ТОПОЛА“

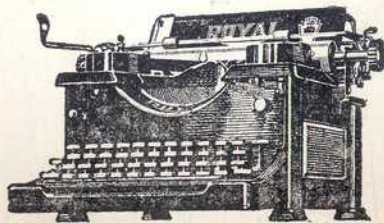
ВИШЕ ПУМПЕ

Са врло пространим кабинама.
Дивно место за сунчање на песку.

Трамвајска станица „ВЕЛЕКС“.

С поштовањем
Управа купатила

Ви можете више да платите —
али више нећете добити.
А ако мање платите — онда не-
ћете добити „РОЈАЛ!“

ROYAL
TRADE
ROYAL TYPEWRITER MARK
COMPANY, INC.

TYPEWRITERS

Генерално Заступништво

„RONEO“

32. Кнез Михаилова. — Београд.

Генерално Заступство
За Краљевину С.Х.С.

БРАЋА НАШИМБЕНИ
БЕОГРАД

Дворска улица број 7.

ТЕЛЕФОН
12-21

WWW.LIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
Е
Г
Р
А
Д

STANDARD OIL COMPANY

OF JUGOSLAVIJA

БЕОГРАД

Палата Академије Наука
Телеграми: SOCONY
Тел.: 2-36, 8-59, 38-22

ЗАГРЕБ

Кумичићева ул. бр. 5
Телеграми: SOCONY
Телефони: 46-51, 46-52

**ИМА НА СТОВАРИШТУ: све врсте
Машинска Уља, све врсте Ауто Уља,
све врсте Уља за разне Дизел Моторе,
све врсте Цилиндерског Уља за Заси-
ћену и Прегрејану пару, Динамо Уље,
Трансформаторско Уље, Компресор
Уље, Турбинско Уље, Парафин Аме-
риканског порекла**

**Заступништва у свима градовима и ве-
ћим местима Краљевине.**

WWW.UNILIB.RS

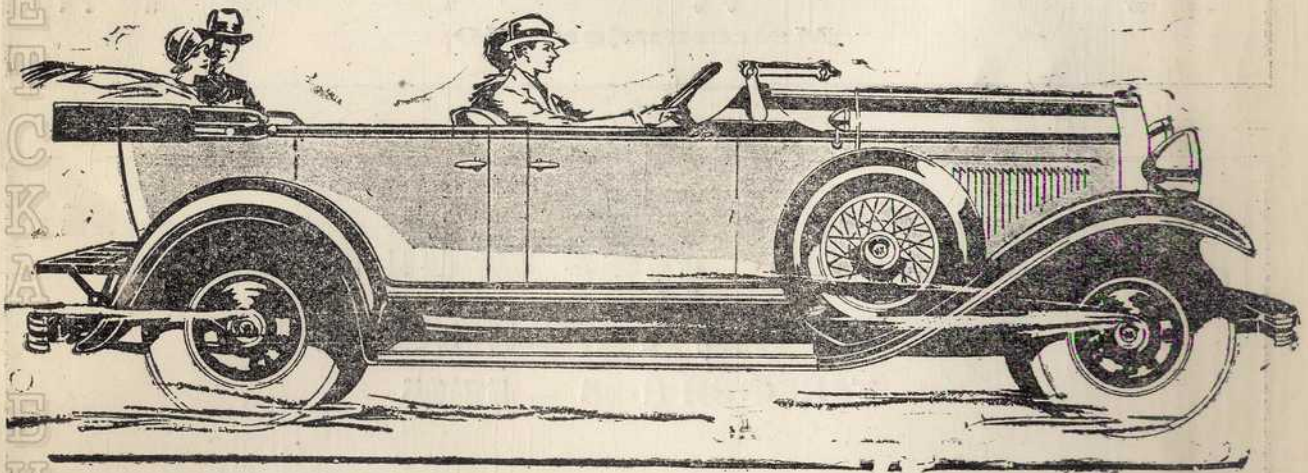
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
С
К
А
Д
Е
М
И
Ј
С
К
А
Д
Е
М
И
Ј
С
К
А

БЕЗШУМНИ

Willys Knight

Савршено, тих и безшуман рад постоји само код мотора без вентила — Patent Knight.

Док се други мотори употребом троше и кваре, мотори Knight — се употребом само разрађују, за њихов неограничено дуги живот. То је савршени мо-
:: :: тор у савршеним колима :: ::

ОТМЕНА КОЛА ЗА ОНЕ КОЈИ ЗАХТЕВАЈУ САМО НАЈБОЉЕ.

SPECIAL SIX
60 H. P.

GREAT SIX
80 H. P.

Т. С. П. АЛБИОН

Ing. И. В. Тодоровић и Комп.

Дечанска № 7. — БЕОГРАД.

ГЛАВНИ ОВЛАШЋЕНИ ПРОДАВАЦ СРЕЊАКА
Државне Класне Лутрије С. Х. С.

„Југославенска Домовина“

Телефон број 56-63   БЕОГРАД   Канцеларија: Макензијева 59

Чековни рачун код Поштанске Штедионице број 53.267

Срећке Државне Класне Лутрије према огромним добитцима, који се извлаче сваког месеца, коштају врло мало новаца, док су суме згодитака веома велике и износе преко 82.000.000.— динара за једно коло. Може се лако омогућити свакоме био богат или сиромаш, радник, чиновник или подузетник, да редовно купује и игра срећкама, које су : - : многе у нашој држави начиниле срећним и богатим.   : - :

Траже се продавци за сва места. — Тражите услове.

Купујте срећке код овлашћене колектуре:

„Југословенска Домовина“ — Београд

Макензијева 59

Хотел „Балкан“

БЕОГРАД, ТЕРАЗИЈЕ 18

ТЕЛЕФОН 3-25 — 52-95

На најлепшем месту у центру вароши располаже са 45 првокласно намештених соба.

Ресторан првокласан, позната домаћа и страна кујна.

Одлична првокласна домаћа и страна пића.

ЦЕНЕ СОЛИДНЕ.

УСЛУГА БРЗА И ТАЧНА.

ХОТЕЛИЈЕР

МИЛОШ КОЦИЋ

WWW.MILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
Хигијенско најмодернија кобасичарска индустрија

ДВОРСКИ НАБАВЉАЧ

Коста Ђорђевић - Росулек

БЕОГРАД

Продавнице на велико и мало:

Душанова 76

Телефон 28-99

Теразије 21

Кр. Милана 21. Тел. 8-27

Продуцира:

На хигијенској основи све врсте кобасичарских производа.
За унутрашњост земље шаље железницом и поштом на повуку.
Поруџбине извршује тачно са највећом кулантношћу.
САМО СВЕЖА РОБА У ДОВОЉНОМ ИЗБОРУ.

БИФЕ:

ТЕРАЗИЈЕ — угао Скопљанске 1

Отворена од 8 до 22 часова

Послужује се најфинији топли и хладни специјални мезелуци, уз добивене дозволе, почели смо поново точење пива.

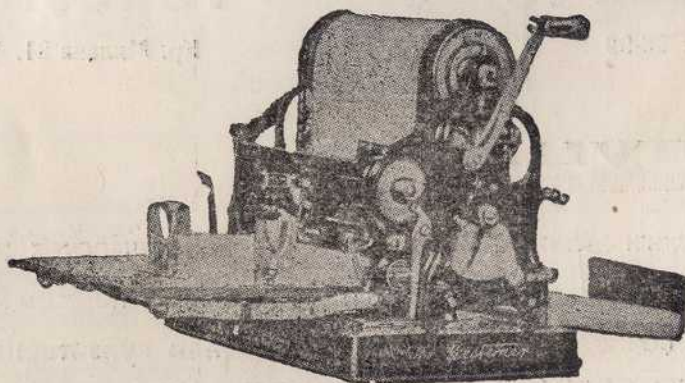
Коста Ђорђевић-Росулек

НАЈБОЉИ СВЕТСКО-ПРИЗНАТИ АПАРАТ ЗА
УМНОЖАВАЊЕ

СВАКОГ

ТЕКСТНОГ, ШПАРТАНОГ, ЦРТАНОГ ФОРМУЛАРА ЈЕ

Gestetner

Уштеда 50 од сто на
штампарским
пословима

Повећава Ваш
промет

Без слагања слова

Без клишеја

Десетогодишња гаранција

ТРАЖИТЕ СПЕЦИЈАЛНУ ПОНУДУ

A. Gestetner

Ltd.

Загреб

САМОСТАНСКА 2А.

Београд

ДОБРИЊСКА УЛ. 2

ПУТНИК

**ДРУШТВО ЗА САОБРАЋАЈ ПУТНИКА
И ТУРИСТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.**

ДИРЕКЦИЈА:

Београд, Коларчева 1. Телефон 19-16.

ПУТНИЧКИ БИРО:

Београд, Коларчева 9. Телефон 34-05.

ЗАСТУПНИШТВА:

у ДУБРОВНИКУ, Плаца Краља Петра
у МАРИБОРУ, Александрова 35
у ОСИЈЕКУ, Краља Петра 13
у СОМБОРУ
у СПЛИТУ, Обала
на СУШАКУ, Скерлићева 2

у ЗАГРЕБУ, Јелачићев трг 6
у ЉУБЉАНИ, Дунајска цеста 1
у НОВОМ САДУ, Краља Александра
у САРАЈЕВУ, Краља Петра 15
у СУБОТИЦИ, Краља Александра 8
у ШИБЕНИКУ, у ВРЊЦИМА.

Продаје возне карте за железнице, бродове, авионе, аутомобиле и т. д. за унутрашњост и иностранство; издаје места у колима за спавање, обезбеђује путнике и путнички пртљаг. -- ДАЈЕ БЕСПЛАТНО СВА ОБАВЕШТЕЊА ПОТРЕБНА ПУТНИЦИМА и врши све остале послове путничких бироа.

Лепа и јака обућа

Јефтине цене

Солидност у служењу

Задовољство муштерије

Па онда и наш напредак

Баџа